

**Kriisissä olevien isien tarinoita isäksi tulemisesta ja tuen
saamisesta**

Katri Miettinen

Varhaiskasvatustieteen
pro gradu-tutkielma
Kevätlukukausi 2018
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Miettinen, Katri. 2018 Kriisissä olevien isien tarinoita isäksi tulemisesta ja tuen saamisesta. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 64 sivua + liitteet.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Ensi- ja turvakotien liiton asiakasien tarinoita isäksi tulemisesta ja tuen piiriin päättämisestä. Tutkimuksen miehet tarvitsivat tukea henkilökohtaiseen elämään ja perheen hyvinvointiin. Tutkimus toteutettiin Kriisit isän elämänkulussa -hankkeen yhteydessä. Tutkimusaineisto koostuu kahdeksasta teemahaastattelusta, jotka äänitettiin eripuolilla Suomea. Tutkimus on laadullinen ja analyysi tutkimuksessa on toteutettu narratiivisesti. Aineiston tarkastelun kautta on laadittu kaksi tarinatyyppiä isäksi tulemisen (suunnitellusti isäksi ja isyys yllätyksenä), ja kolme tarinatyyppiä tuen piiriin päättämisen osalta (aktiivinen tuenhakija, yllättäen tuen piirissä ja tuen piirissä toisen tarpeiden kautta).

Tutkimuksessa isäksi tultiin joko suunnitellusti tai yllätyksenä. Suunniteltu isyys näyttöäytyi positiivisena ja perhe-elämään kuuluvana ja tällaisessa tapauksessa perheensisäys oli yhdessä suunniteltu asia. Mikäli raskausuutinen tuli miehelle yllätyksenä, oli isyys odottamaton kokemus. Aktiivinen tuenhakija haki elämäntilanteeseensa yleensä tukea itse. Muissa tapauksissa miehet saattoivat päätyä tukien pariin viranomaisten ohjaamana tai toisen perheenjäsenen ja heidän tarpeidensa myötä. Isät olivat tyytyväisiä tukikokemukseen vaikkakaan kohtaamiset työntekijöiden kanssa eivät olleet aina pelkästään positiivisia, jolloin tukeen oltiin vain osittain tyytyväisiä.

Tutkimuksessa ilmeni, että isäksi tulemisella oli vaikutusta elämänsuunnan muuttamiseen. Kokemukset tukitoimien parissa olivat pääosin hyviä ja tuki koettiin tarpeelliseksi.

Asiasanat: Ensi- ja turvakoti, isäksi tuleminen, tuentarpeet, narratiivisuus, tukitoimet

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	ISYYDEN MÄÄRITELMÄT JA ISÄKSI TULEMINEN	6
	2.1 Isyyden muovautuminen 1960-luvulta nykypäivään	6
	2.2 Isyyden määritelmät.....	8
	2.3 Isyyden ihanteet ja isäksi tulemisen polut	10
	2.4 Isien vastuu ja kasvatustähtämysten kehittyminen	12
	2.5 Isien ja lasten väliset suhteet	14
3	ISYYDEN HAASTEET	16
	3.1 Isien tuentarpeet ja haasteet	16
	3.2 Väkipalalta ja kurinpito perheissä	18
	3.3 Isyys ja päihtet	21
	3.4 Perhe ja mielenterveysongelmat.....	24
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	27
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	28
	5.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa.....	28
	5.2 Tutkimusaineisto ja keruu	29
	5.3 Narratiivinen analyysi.....	32
	5.4 Luotettavuus.....	34
	5.5 Eettiset ratkaisut.....	36
6	ISÄKSI TULON TARINAT	38
	6.1 Suunnitellusti isäksi.....	38
	6.2 Isyys yllätyksenä	42
7	MIESTEN TUEN PIIRIIN PÄÄTYMINEN	47
	7.1 Aktiivinen tuentakija.....	47

7.2 Yllättäen tuen piirissä.....	50
7.3 Tuen piirissä toisen tarpeiden kautta.....	54
8 TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA	59
LÄHTEET	65
LIITTEET.....	70

1 JOHDANTO

Hyvästä isyydestä tiedetään jo varsin paljon. Isyys on ollut pinnalla kansainvälisessä ja suomalaisessa tutkimuksessa jo useamman vuosikymmenen verran. (Mykkänen 2010, 15). Suomessa isyyttä on tutkittu monipuolisesti 2000-luvulta lähtien. Isyystutkimuksessa on korostunut ydinperhetoimijuus ja miesten kokemukset isyydestä. Isyyttä on myös määritelty isäksi tulemisen ja isänä toimimisen näkökulmasta. (Aalto & Mykkänen 2010, 10-11.)

Suomalainen isyystutkimus on keskittynyt pitkälti sitoutuneeseen isyyteen ja ydinperheisyyteen (Huttunen 2001), sekä määrittelemään ”normatiivista” isäksi tulon polkua (ks. Mykkänen 2010). Huttunen (2014) toteaa, että isyyden kulttuurinen ja perhepoliittinen muutos ovat hallinneet tutkimuksen kentällä keskusteluja jo vuosikymmenten ajan. Tästä johtuen isyyden tutkimuksessa on jäänyt kattamatta suuri määrä näkökulmia, kuten tuettu isyys ja isäksi tulemisenkysymykset tuen piirissä. (Huttunen 2014, 181.)

Isyys on vuorovaikutussuhde lapsen ja miehen, useimmiten lapsen ja hänen biologisen isänsä välillä. Isyyteen vaikuttavat kuitenkin nykyään myös monet yhteiskunnalliset seikat. Keskeisinä vaikuttajina ovat työmarkkinamuutokset, vanhempainvapaiden uudistukset ja vanhempien keskinäisen tasa-arvon mahdollistuminen. Lapsiperheiden palvelujärjestelmät ovat nykyaikana sekä isyyttä rakentavia, että estäviä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9.)

Pro gradu- tutkielmani keskittyy tuen tarpeessa olevien Ensi- ja turvakodin liiton asiakkaina olevien isien tarinoihin isäksi tulemisesta ja päätymisestä tukitoimien pariin. Tutkimus käsittelee haasteita, joita isät voivat kohdata isyytensä alkuaikoina sekä sitä, kuinka isä voi päätyä tuen piiriin. Keskeistä tutkimusaineistossa on isien tarinat ja niissä esiintyvät kokemukset. Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa osana hanketta ”Kriisit isän elämänkulussa”. Haastattelut toteuttivat Ensi- ja turvakotien liiton eri toimipaikkojen työntekijät.

2 ISYYDEN MÄÄRITELMÄT JA ISÄKSI TULEMINEN

2.1 Isyyden muovautuminen 1960-luvulta nykypäivään

Isyydestä on mahdotonta muodostaa vain yhtä ja oikeaa määritelmää. Isän rooli perheessä ja isä käsitteenä eivät saa samoja määritelmiä maailmanlaajuisesti aivan kaikkialla. Isyyden määritelmä tulisikin muodostaa perheen, yhteisön ja kulttuurin, sekä vallitsevan ajankohdan näkökulmasta. (Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth & Lamb 2000, 133.) Monet kulttuuriset ja sosiaaliset seikat muovaavat miesten kokemuksia omasta isyydestään. Tärkein seikka on kuitenkin se, miten he itse näkevät itsensä suhteessa isyyteen elämänsä aikana. (Marsiglio & Roy 2012, 40.) Jokapäiväiset kokemukset omien lastensa kanssa toimimisesta määrittävät isien kokemusta isyydestään. Kokemukseen vaikuttaa tämän lisäksi myös miehen suhde lasten biologiseen äitiin tai nykyiseen kumppaniinsa. (Marsiglio & Roy 2012, 20.)

Isyyden mallit ja ihanteet ovat aina eläneet suhteessa äitiyteen. Ne elävät sukupuolitettuina käsitteinä suhteessa toisiinsa. (Mykkänen 2010, 11.) Aalto (2014) toteaa, että isyydellä ja sukupuolella on aina ollut kytkös. Tämä kytkös koetaan usein itsestään selväksi, kun isä on miespuolinen henkilö. Nykyään isyys näyttäytyy kuitenkin monitahoisena, ja se on saanut muitakin määrittäjiä kuin sukupuoli. Aiemmin nähtiin, että ”todelliseksi” mieheksi tullaan jatkamalla sukua eteenpäin. Isien miespuolisuus kytkettiin usein siihen, miten lapsi kasvatettiin onnistuneesti omaan sukupuoli-identiteettiinsä. Poikalapsen toivottiin tekevän poikalapselle kuuluvia toimintoja, ja tytön päinvastoin. Nykypäivänä sukupuolisuuden määritelmä on kuitenkin laajempi. Sukupuolta voidaan määritellä biologian, anatomian, sosiaalisen, psyykkisen ja/tai juridisen sukupuolikäsityksen kautta. Tästä johtuen isyyttä ei voida enää määrittää vain onnistuneen sukupuolikasvatuksen näkökulmasta. (Aalto 2014, 28.)

Isyyden historiasta, 1960-luvulta 2000-luvulle, voidaan sanoa, että isien ja miesten roolina oli päätösten teko perheessä. Isät olivat perheenpäitä, joiden

sanaa toteltiin. Aikojen saatossa miesten rooli perheissä on kuitenkin muuttunut, ja olemme saaneet siitä uutta tutkittua tietoa. (Ylikännö 2009, 122.) Kolehmainen (2004) toteaa, että isyyden muutoksen taustalla toimi toisen maailmansodan jälkeinen murroskausi, jolloin tasa-arvotietoisuus alkoi nousta. 1960-luvulla alkaneen nais- ja tasa-arvoliikkeen nähtiin olevan suuressa roolissa isyyden muutoksessa. Liike kyseenalaisti kotiäitiyttä, sekä naisten velvollisuutta hoitaa kotia ja käydä töissä samalla, kun huolehtivat perheestä. (Kolehmainen 2004, 90.) 1950-1960-luvuilla isä oli toiminut perheissä lähinnä taustamuuttujana. Sotien jälkeen heräsi huoli lasten isättömyydestä, jonka katsottiin olevan ongelma lapselle. Tutkimuksessa katset olivat siirtyneet isyyden kehitys- ja perhepsykologiaan. (Aalto & Mykkänen 2010, 40.)

1970-luvulla perinteisen isän rinnalle nousi avustava isä, joka osoitti aiempaa enemmän kiinnostusta isyyteen ja lastenhoitoon. Mies saattoi 1960-1970-luvulla osallistua isyysvalmennukseen. Isä saattoi joustaa työstään ja menoistaan lapsen vuoksi ja osallistua lapsensa elämään. (Aalto 2014, 74.) Tähän oli vaikuttamassa 1960-luvulla alkanut vanhemmuuden tasa-arvokeskustelu. Mies ja nainen nähtiin yhtä kykeneviksi tekemään samoja asioita, sukupuolisista eroistaan huolimatta. (Vuori 2004, 32- 41.) Ajatus hoivaavasta isästä tuki aiemmin 60-70-luvulla nousutta jaetun vanhemmuuden ideologiaa. Tasa-arvoisen ja hoivaavan ideologian odotettiin kasvattavan lapsista uuden sukupolven, joka omaisi tasa-arvoisen identiteettinäkemys. Sen ajateltiin ratkaisevan sukupuolikysymykset ja rikkovan naista alistavat hierarkiajärjestelmät. (Aalto & Mykkänen 2010, 31.)

Keskustelu isyydestä muuttui tutkimuksessa ja yhteiskunnassa 1980-luvulla. Erilaiset kansalaisjärjestöt kannustivat isiä kasvattamaan lastaan ja jakamaan kotitöitä ja vastuuta perheessä. Muutaman viikon isyyslomat tulivat suosioon, isien osallistuminen synnytykseen tehtiin mahdolliseksi ja se myös yleistyi. Vuosikymmeneen vaikutti aikaisemmin vallinnut tasa-arvo keskustelu ja valloille nousi isän uudenlainen merkitys lapsen kehitykselle. Isä nähtiin kykeneväksi hoitamaan lasta siinä missä äitikin. Pohjoismaissa isät alettiin noteerata vartenotettavina kasvattajina ja vanhempina 1980-luvulla.

Isyystutkimuksessa kiinnitettiin tuolloin huomiota isien ajankäyttöön. (Aalto & Mykkänen 2010, 40).

2.2 Isyyden määritelmät

Isyyteen näyttää tänä päivänä linkittyvän monia ominaisuuksia, kuten perheen pää, elättäjä ja kodin monitoimimies. Nämä ominaisuudet näyttäytyvät kotona niin äidille kuin isälle. Vanhemmuuteen kuuluu lämpöä ja vastavuoroisuutta. Nykypäivänä isien katsotaan osallistuvan lastensa elämään. Isyyteen ja kasvatukseen on liittynyt nykyaikana myös ominaisuuksia autoritatiivisesta vanhemmuudesta. Autoritatiivisuudesta isyyteen on liittynyt mukanaoloon ja huolenpitoon liittyviä toimintoja. Lasten kanssa vietetään aikaa asettaen rajoja ja tarjoten heille emotionaalista tukea. Yhdessä vietetty aika mahdollistaa huolenpidon ja tuen sekä oikean valvomisen ja ohjaamisen. (Pleck 2010, 64.) Kekkonen (2010, 151) toteaa perheen nousevan miehille yhdeksi elämän keskeisimmistä asioista lapsen syntymän myötä. Isät kokevat vastuun tärkeänä ja puhuvat roolistaan pääasiassa ylpeänä.

Isyydestä saatetaan luoda kuva, jossa isän panos perheen hoitoon ja lasten kasvatukseen näyttäytyy vain pakollisena suoritteena. Isän roolia lasten kasvatuksessa kuvataan tällöin vain vaimon apulaisena toimimiseksi. (Pleck 2010, 66.) Kuten äideillä, myös isällä on kuitenkin suuri rooli ja vaikutus lapsen hyvinvointiin. Vaikka isän panos saatetaan esittää pienenä, on perhekontekstissa isyydellä tärkeä ja suuri vaikutus lapsen kehitykseen. Isät ovat siis muutakin, kuin vain kasvatusapua äidille. (Panter- Brick, Burgess, Eggerman, McAllister, Priett & Leckman 2014, 1188.)

Perälä-Liitunen (2004) toteaa tutkimuksessaan, että hyvän isän tulisi rakastaa lapsiaan. Isällinen rakkaus nähdään usein leivän tuontina taloon ja pyrkimyksenä taata, että perheen talousasiat voivat hyvin. Isän tulisi asettaa lapselle rajoja, sekä kontrolloida lapsen käytöstä. Isän rooli rangaistuksen antajana nähdään usein osana isän asemaa perheen päänä. Hyvä isä antaa neuvoja ja ohjeita, sekä opettaa lapsille työn ja rehellisyyden tärkeyden. Opetus

nähdään tapahtuvan niin kerronnallisoin keinoin, kuin näyttämällä esimerkkiä miten haluaisi lastensa toimivan. Hyvän isän tulisi osata kuunnella lastaan ja luoda avoin suhde lapsensa kanssa, tukien lasta itsenäiseen kasvuun ihmisenä ja antaen lapsen kokeilla rajojaan itse. (Perälä-Littunen 2004, 111-113.) Huttunen (2001) toteaa myös, ettei isyys ole nyky-yhteiskunnassa enää yksiselitteinen käsite tai ilmiö. Huttunen jakaakin isyyden neljään eri merkitykseen: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. (Huttunen 2001, 57-65.)

Biologinen isyys tarkoittaa miehen ja lapsen välistä biologista suhdetta. Tällöin isä näyttäytyy lapselle vain lisääntymisen yhteydessä toiminnon toisena osapuolena. Tärkeäksi seikaksi nousee suvun jatkaminen ja tietoisuus siitä, että lapsi jatkaa miehen perimää eteenpäin. (Huttunen 2001, 57- 59.)

Lapsiperhe, josta käytetään myös nimitystä ydinperhe, on aiemmin rakentunut heteroseksuaalisen parisuhteen pohjalle. Nykyään kuitenkin ydinperhe voi muodostua erilaisten parisuhteiden pohjalle. Taustalla on tunnepohjainen sitoutuminen, johon liittyy yhteinen koti ja lapset. Tällaisen perheen isyyttä kutsutaan ydinperheisyydeksi: Perheen isä on juridisesti, biologisesti ja sosiaalisesti kaikkien perheen lasten isä. Todennäköisesti tämä isä on lapsille myös psykologinen isä, jolloin lapsilla on isäänsä tunnepohjainen kiintymyssuhde. (Huttunen 2001, 69.)

Sosiaalinen isyys voi olla isyyttä, jossa isäksi on tultu adoption, sijaisvanhemmuuden, uusperhekuvion tai homoseksuaalisen parisuhteen kautta. Isyys adoption kautta on yleistä, mutta silti biologinen vanhemmuus hallitsee vielä isyyden kentällä. (Aalto & Mykkänen 2010, 46; Marsiglio & Roy 2012, 51.) Sosiaalinen isyys tarkoittaa arjen isyyttä. Tämä tarkoittaa hoivan, huolenpidon ja ajan antamista lapselle arjessa. Sosiaalinen isyys kehittyy psykologiseksi isyydeksi, kun lapsen ja isän välille kehittyy tunneside. Kyseessä on isän ja lapsen vuorovaikutus ja molemminpuolinen kiintymys. (Aalto & Mykkänen 2010, 46.)

Juridisella isyydellä tarkoitetaan laillista isää, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia lasta kohtaan. Isän oikeudet ja velvollisuudet tulevat esille avioeron yhteydessä, sekä huoltajuuskysymyksissä ja elatusvelvollisuudessa.

Samalla juridinen isyys takaa esimerkiksi sen, kenellä on lain mukainen vastuu lapsen huoltamisesta. Juridisen isyyden mies voi saavuttaa avioliiton, isyyden tunnustamisen tai adoption kautta. (Huttunen 2001, 60.)

Psykologinen isyys pitää sisällään isyyteen liittyvät kiintymyksen tunteet. Psykologisessa isyydessä määrittäjänä on keskeisesti lapsi: ketä lapsi pitää isänään. Psykologisessa isyydessä lapsen ja miehen välille muodostuu kiintymyssuhde, jossa molemmat kokevat aitoa iloa ja tyydytystä. Suhdetta määrittää aktiivinen vuorovaikutus ja yhdessäolo. Psykologinen isä näyttäytyy siis lapsen kasvattajana, joka on kiinnostunut lapsestaan ja tämän hyvinvoinnista. (Huttunen 2001, 64.)

2.3 Isyyden ihanteet ja isäksi tulemisen polut

Näkemyks isänä olemisesta, tavoista ja tavoitteista on laajentunut 2000-luvulta alkaen. Nykyään on monta tapaa olla lapselle isä. (Eerola & Mykkänen 2014, 7.) Eerola (2009) jakaa isyyden aktiiviseen isyyteen, perinteiseen isyyteen sekä paikkaansa hakevaan isyyteen. Aktiivisessa isyydessä vanhemmuus jakautuu isän ja äidin välillä tasapuolisesti. Sukupuoli ei määritä kotitöiden jakautumista, lasten hoivaamista ja huolehtimista. Perinteisessä isyydessä vanhempien välillä on perinteinen sukupuolten roolijako. Isä huolehtii ensisijaisesti perheen toimeentulosta, äiti taas lasten- ja kodin hoidosta. Kodin hoidossa isällä on tällöin auttajan rooli. Paikkaansa hakevalla isällä on vielä käynnissä keskeneräinen prosessi isänä olemisessa. Tästä huolimatta isä haluaa olla lapselleen hyvä isä. (Eerola 2009, 24.)

Pirskasen (2011) tekemistä alkoholistivanhempien lasten haastatteluista ilmeni, että ihanneisä omasi oikeamielisyyttä ja vastuuntuntoa. Ihanneisyyteen kuului muiden huomioon ottaminen. Tutkimuksesta ilmeni, että vastavuoroisessa isä-lapsi-suhteessa hyvä isyys oli läsnäoloa. Isyyteen tarvittiin rakkautta sekä turvallista arkea yhdessä perheen kanssa. Ihanneisyyteen ja sen kokemiseen vaikutti tutkimuksessa myös se, minkä ikäinen lapsi oli. Lapsuudessa ja varhaislapsuudessa isä oli saatettu kokea hyväksi, mutta

aikuisuudessa isä ei enää täyttänyt hyvän isän kriteerejä. Aikuisena oli helpompi löytää isyydestä ja omasta isästä vikoja. (Pirskanen 2011, 137-138.)

Pirskasen (2011) tutkimuksessa yksi isoimmista ihanneisää määrittävistä kriteereistä oli isän läsnäolo. Poissaolo perheen luota ja sen syyt vaihtelivat tilanteittain. Isä saattoi olla osallisena kasvatuksessa ja lapsen harrastuksissa. Henkinen poissaolo koettiin kuitenkin täyspainoisen isyyden puutteena. (Pirskanen 2011, 139.) Marsiglio ja Roy (2012) määrittävät ihanneisän myös läsnäolon kautta. Määritelmässä ihanneisä toimi lasten kanssa ja loi läheiset välit lapsiinsa. Näitä välejä isä pyrki ylläpitämään arjessa. (Marsiglio & Roy 2012, 64.) Myös Valkosen (2006) tutkimustuloksissa korostui lasten toive vanhempien ja lasten yhteisestä ajanvietosta. Vanhempien tuli järjestää lapsille enemmän aikaa. Ihannevanhemmuuteen kuului, että vanhemmat tekivät lasten kanssa asioita. (Valkonen 2006, 42; Lamb 2010, 4.) Perälä-Littunen (2004) toteaa, että aika on yksi tärkeimmistä hyvää isyyttä kuvaavista määrittäjistä. Tutkimuksessa ajan antaminen lapselle korostui enemmän isien, kuin äitien kohdalla. Isyydessä aika kuvasti omistautumista perheelle ja lapsille. (Perälä-Littunen 2004, 109.) Pirskasen (2011, 144) tutkimuksessa isän käyttäytyminen lasta kohtaan määritti paljon sitä, miten isän isyys oli koettu. Jos isä otti lapsen huomioon, arvioi lapsi isyyttä positiivisesti.

Valkosen (2006) tutkimuksen ihanneisyydessä korostui huolenpito. Vanhemman tuli pitää huolta lapsen terveydestä, kehityksestä, turvallisuudesta, koulunkäynnistä, vaatetuksesta ja syömisestä. Lapsesta huolehtiminen korostui silloin, kun lapsi oli sairas. Auttaminen nousi myös huolenpidon ja toiminnan rinnalle. Auttaminen korostui silloin, kun lapsi ei ymmärtänyt jotain asiaa. Auttamisen edellytyksenä oli, että vanhemmilla oli lapselle aikaa. (Valkonen 2006, 39-40.) Tutkimuksessa kävi ilmi, että lapsille oli tärkeää tietää, että isät välittivät heistä ja halusivat viettää aikaa heidän kanssaan. (Valkonen 2006, 44). Hyvä ihanneisä oli rajojen asettaja ja sääntöjen tekijä. (Valkonen 2006, 47).

Marsiglion (2004) termi fatherhood readiness viittaa miehen pohdintaan ja päätökseen siitä, onko hän valmis tulemaan isäksi. Miesten oma näkemys siitä, täyttävätkö he hyvän isyyden vaatimukset, on yhteydessä koettuun isäksi

tulemisen valmiuteen. (Marsiglio 2004, 71-72). Mykkänen ja Eerola (2014, 49) toteavat sitoutuneen isyyden toteutuvan parhaiten silloin, kun se pohjautuu isän omaan haluun ja valintaan tulla isäksi. Isän tulee olla kykenevä kantamaan vastuuta ja olemaan mukana lapsen elämässä. On tärkeää, että toinen vanhempi antaa isälle tilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa isyyttä sitoutuneesti.

Mykkänen (2010, 66) tuo esille tutkimuksessaan normatiivisen isäksi tulon polun. Isäksi tulemisen polku etenee suhteellisen stabiilisti ja suoraviivaisesti. Tällainen isyyteen kasvaminen sisältää yleisesti tunnettuja vanhemmaksi tulemiseen liittyviä seikkoja sekä kulttuurisia normeja. Tällaisia olivat vakiintunut elämäkumppani, opiskelun päätyminen, työpaikan ja asunnon vakiintuminen, vakaa taloudellinen tilanne ja henkilökohtainen kypsyyden lapsenhankintaa pohdittaessa.

Normatiivinen polku ei tarkoita, etteivätkö isät voisi poiketa toisistaan. (Mykkänen 2010, 67). Raskausaika voi olla miehelle erittäin vaativa aikakausi, jolloin mies työstää omaa identiteettiään uudelleen. (Håland, Lundgren, Schauer Eri & Lidén 2014, 178). Puolisosta eroaminen on myös osa normaalia polkua. Eroon voi vaikuttaa lapsen hankinnan ajankohta. Mies saattaa haluta pidentää nuoruuttaan, ja perheen perustamisen ajankohta myöhenee. Ei ole yhtä ja oikeaa ikää tulla isäksi. (Mykkänen 2010, 67.)

2.4 Isien vastuu ja kasvatuskäsityksen kehittyminen

Kasvattajana oleminen merkitsee ensisijaisesti vastuuta toisesta ja vastuuta toiselle. Kasvattajalla on lähtökohtaisesti vastuu kasvatettavastaan. (Värri 2002, 147.) Vanhemmilla on yleisvastuu lapsen hyvinvoinnista. (Värri 2002, 150). Nykypäivänä isät ottavat vastuuta huolehtimalla lapsistaan. Isät järjestävät voimavaroja, jotka ovat tarjolla heidän lapsilleen. Voimavarat ovat välitöntä huolenpitoa, materiaalisia tarpeita ja lapsen tarvitsemia palveluita. (Pleck 2010, 65.)

Mykkänen ja Eerolan tutkimuksessa (2014) vastuu näyttäytyi isille moninaisesti. Vastuun kehittyminen voi alkaa isällä jo raskautta suunniteltaessa.

Se voi myös kasvaa lapsen odotusaikana. Vastuunkanto nähdään jatkuvan aina lapsen täysi-ikäisyyteen asti. Ajankäyttö määrittää isän vastuun kantamisen kokonaisuutta. Vastuunjakoon vaikuttaa vuorovaikutus ja kiintymyssuhde lapseen. Kasvatustehtävä ja taloudellinen vastuu sekä hyvinvointi ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vastuunjakoon. Isät kokevat, että vastuu on lapsen tarpeiden laittamista omien edelle. Isän pitää myös pystyä tekemään henkilökohtaisia myönnytyksiä. (Mykkänen & Eerola 2014, 21.)

Kasvatus on vuorovaikutuksellista ja kiintymyksellistä, mutta se sisältää myös intentionaalista toimintaa. Intentionaalisella toiminnalla on aina päämäärä ja tavoite. Rajat ja niiden asettaminen ovat aina kuuluneet osaksi kasvatusta ja vastuuta. Isän näkökulmasta perheen taloudellinen vastuu on ollut yksi miehen päävastuualueista. Tämä ilmeni esimerkiksi Eerolan ja Mykkäsen (2014) tutkimuksessa, jossa isyyden ja ansiotyön yhdistäminen osoittautui yhdeksi isien huolenaiheeksi. Varallisuuden ja rahan riittäminen, tarvittavan ajan antaminen lapselle sekä oman ajan riittäminen huolestuttivat miehiä työn ja perhe-elämän yhdistämisessä. (Eerola & Mykkänen 2014, 24-25.)

Mesiäislehto-Soukan (2005) tutkimuksessa isän vastuu kasvoi lapsen varttuessa. Tutkimuksessa lapsuudenkodin isä antoi mallin oman perheen perustamiselle. Isä vaikutti siihen, miten oma perhe rakennettiin ja muodostettiin. Tutkimuksessa miehet pohtivat lapsuudenkodin vaikeita kokemuksia ja ankaraa kasvatustilapiiriä. Isät eivät halunneet siirtää kasvatuksensa kokemaansa ankaruutta eteenpäin. Saadut kokemukset omien kavereiden perheistä vaikuttivat myös keskeisesti isänä olemiseen. Koulutustausta antoi valmiuksia kehittyä isänä. Lapsen kasvatuksessa miehet arvostivat rajoja ja rakkautta. Lapsi piti kasvattaa kunnialliseksi, moraalisesti oikeudenmukaiseksi sekä muita ihmisiä kunnioittavaksi. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 121.) Isät kokivat lasten kasvatuksen tärkeäksi miehen perustehtäväksi. Miehet korostivat lapsille rajojen asettamista, lupauksen pitämistä ja sopimusten tekemistä. Rajojen asettamisessa miehet pitivät tärkeänä sääntöjä ja päivärytmejä. Vanhemman kunnioittaminen ja yhtenäisen linjan ylläpitäminen yhdessä puolison kanssa oli miehille tärkeää. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 122.)

2.5 Isien ja lasten väliset suhteet

Ajatus isän roolista lapsen elämässä ja merkityksestä perheessä alkaa miehillä kehittyä vuosia ennen varsinaista isyyttä. Omien isyyskokemusten kautta muodostuu varhaislapsuudessa mielikuva isyyden rooleista ja merkityssuhteista. (Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth & Lamb 2000, 131.) Määritelmä isän ja lapsen suhteesta on vaihdellut ajan ja kulttuurien myötä kansainvälisessä tutkimuksessa. Tutkimuksissa todetaan, että isyydellä on erilaisia vaikutuksia lapsiin. (Panter-Brick, Burgess, Eggerman, McAllister, Priett & Leckman 2014, 1188.) Marsiglian ja Royn (2012) tutkimus esittelee neljä erilaista sidemääritelmää isän ja lapsen välille.

Tutkimuksessa isien ja lasten välisiä siteitä ovat: tunneside, toiminnallinen side, kognitiivinen side ja emotionaalinen side. Tunnesiteet edustavat elämässä kestäviä tunteita isän ja lapsen välillä. Tunteet motivoivat isää olemaan vuorovaikutuksessa oman lapsensa kanssa. Tunteet takaavat, että isät vaalivat vanhemmuutta ja käyttävät siihen aikaansa. Lapset, oman ikätasonsa mukaisesti, tunnistavat isänsä luottamussuhteen kautta. (Marsiglio & Roy 2012, 66.)

Toiminnallista sidettä määrittää lapsen hoivaaminen. Hoivaamisen toimintoja isän ja lapsen kesken ovat muun muassa yhdessä leikkiminen ja läksyjen teko. Nämä hoivatoiminnot lisäävät isän ja lapsen välille yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Marsiglio & Roy 2012, 66.)

Kognitiivisen siteen kautta isä oppii olemaan ja toimimaan isän tavoin. Isällä on aikaa lapselle. Tällöin isät ja lapset opettavat toisilleen uusia asioita ja taitoja. Molemmat, sekä isä että lapsi, näyttäytyvät oppijoina ja opettajina vuorovaikutussuhteessa. Yhdessä toimiessaan isä ja lapsi voivat oppia toisiltaan uusia tietoja ja taitoja. (Marsiglio & Roy 2012, 66.)

Emotionaaliset siteet isän ja lapsen välille muodostuvat sanallisten ja fyysisten välittämistä osoittavien toimien yhteydessä. Arjessa nämä toiminnot ovat esimerkiksi nukkumaan mennessä yhdessä olo, iltasadun lukeminen ja yhdessä läksyjen harjoittelu. (Marsiglio & Roy 2006, 67.)

Eettinen ja henkinen side syntyy isän ja lapsen välille keskustelujen ja yhteisten aatteiden kautta. Jaetut arvot antavat isälle mahdollisuuden vaikuttaa lapseensa. Arvot voivat käsitellä niin herkkiä kuin henkisiä asioita. Arvot antavat isälle mahdollisuuden lapsensa hoivaamiseen tehokkaammin. Hoivan avulla isä opettaa arvot ja aatteet lapselleen. (Marsiglio & Roy 2012, 67-68.)

3 ISYYDEN HAASTEET

3.1 Isien tuentarpeet ja haasteet

Isyydellä on omat haasteensa ja isät tarvitsevat tukea isyyteen. Pariskuntien elämässä kumppanuus on isyyttä tukeva osatekijä. Raskausaikana isällä voi olla ajatus siitä, miten hän osaa hoitaa lasta ja olla isä. Isyyteen kuuluu kriittisyyttä ja pohdintaa, onko mies lapselleen hyvä isä. Äitiyden tukeminen mietityttää miehiä raskauden aikana. (Paajanen 2006, 63.)

Mesiäislehto-Soukka (2005) toteaa tutkimuksessaan, että perheen kohtaaminen perheneuvolassa on yleensä äitisuuntautunutta. Isät yleensä ohitetaan kohtaamisissa. Perhevalmennuksessa isät kokevat toiminnan puutteellisena. Isät eivät pääse osalliseksi keskusteluihin ja heidän tietämystään ei hyödynnetä. Ohjaus koetaan puutteelliseksi ennen lapsen syntymää ja syntymän jälkeen. Isät toivovat asiantuntijoilta lisää neuvoja lapsen perushoittoon. Tutkimuksessa isät kokivat jäävänsä terveydenhuollon ulkopuolelle ensimmäisen lapsen tai avioeron jälkeen. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 124.)

Huttunen (2001) määrittää haasteita kokevat isät passiivisiksi, ahdistuneiksi, kaipaaviksi ja kypsymättömiksi isiksi. *Passiiviset isät* ovat sisimmässään isyyttä arvostavia, mutta yleensä kiireisiä isiä. Lasten kanssa vietetty aika voi arjessa kuitenkin jäädä vähäiseksi, jolloin isä kärsii huonosta omatunnosta. Hän koittaa korjata tilanteen esimerkiksi vaihtamalla työ- tai asuinpaikkaa tai saattaa luopua omista harrastuksistaan ja keksii perheelleen yhteisiä harrastuksia. (Huttunen 2001, 87.)

Ahdistunut isä voi sisäisesti pahoin vielä enemmän kuin passiivinen isä. Ahdistuminen voi tulla työstä, parisuhteesta tai muusta elämän osa-alueesta. Oireilu ilmenee henkisen tasapainon järkkymisenä, alkoholin käyttönä, mielialan

muutoksina tai väkivaltaisuutena. Isä ei jaksakaan keskittyä lapsen kanssa olemiseen, vaikka isällä olisi siihen mahdollisuus.

Kaipaava isä puolestaan on mies, joka haluaisi jakaa arkensa lastensa kanssa, mutta ei saa siihen mahdollisuutta. Tilanne johtuu parisuhdeongelmista, ja tästä johtuen lasten kanssa vietetään vähemmän aikaa. *Kypsymätön isä* voi olla nuori isä, joka ei vielä tajua isäksi tuloaan. Isyys on haussa, vaikka mies olisikin jo ydinperheen isä. (Huttunen 2001, 88–90.) Kekkonen (2010, 55) toteaa artikkelissaan, että ensimmäisen lapsen ensimmäiset ikävuodet ovat tilastoissa todennäköisin ajankohta ottaa avioero, tehdä syrjähyppy tai saada parisuhde muuten pois raiteiltaan.

Etä-isä, tapaajaisä ja viikonloppuisä termeillä viitataan tilanteeseen, jossa biologinen-juridinen isä asuu pysyvästi erillään lapsestaan. Tällöin lapsi asuu äitinsä luona ja isän kanssa olosta käytetään ilmausta tapaaminen taikka vierailu. (Huttunen 2001, 99.) Isyyden juridisen puolen, huoltajuuden, osalta etä-isät ovat elatusvelvollisia, jolloin äiti on yksinhuoltaja tai yhteishuoltaja. Tällöin kuitenkin isällä on yhtäläiset oikeudet äitiin nähden. Etä-isyydessä leimallista voi olla se, että isyys on biologista, mutta siinä korostuu juridinen puoli. Usein etä-isyydessä taustalla on avo- tai avioero, joka päättää vanhempien yhdessä asumisen. (Huttunen 2001, 100.)

Avioerojen myötä isistä tulee yleensä lapsille etävanhempia, jolloin tuensaanti vanhemmuuteen voi kärsiä. Sosiaali- ja terveysministeriön (2008) julkaiseman neuvolakyselyn pohjalta ilmeni, että yli puolet vastaajista arvioi, ettei muualla asuvaa etä-isää juuri oteta huomioon. Esimerkiksi tutkimukseen osallistuvista terveydenhoitajista vain 7% lähetti etä-isälle tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä ja noin 5% lähetti isälle yleistä lapsen hyvinvointiin ja isyyteen liittyvää tietoutta. Äidin kautta tapahtuva tuen välitys mainittiin yhtenä vaihtoehtona tukea etä-isyyttä. Keskusteleminen ja kannustaminen isän ja lapsen väliseen yhteydenpitoon mainittiin tukemisen muotoina. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2008, 31.)

Hokkanen (2002) toteaa, että vaikka vanhemmilla olisi uusi seurustelukumppani, voi aikaisempi perheen tuntu säilyä uuden perheen

rinnalla. Varsinkin kun molemmat vanhemmat huolehtivat lapsista omissa paikoissaan ja ajallaan. Eron yhteydessä vanhempien tulee sopia lapsen tai lasten asumisesta. (Hokkanen 2002, 121-122.)

3.2 Väkipalta ja kurinpito perheissä

Partanen ja Holma (2002) toteavat naisiin ja lapsiin kohdistuneen perheväkivallan nousseen julkiseen keskusteluun 1970-luvun alussa. Minkä johdosta perheen sisäistä väkipaltaa alettiin tutkia ilmiönä kansainvälisessä tutkimuksessa. Suomessa perheväkivaltaa alettiin laajemmin tutkia vasta 1990-luvulla (Partanen & Holma 2002, 188-189.)

Marita Husson (2003) tutkimus pureutuu naisten tarinoihin parisuhdeväkivallasta. Kertomuksissa ilmeni, että parisuhteessa elävät toivoivat lapsen syntymän rauhoittavan perheen arkea, parisuhdetta ja väkipaltaista miestä. (Husson 2003, 142.) Husson aineistosta ilmeni, ettei lapsi kuitenkaan poistanut väkipaltaa perheestä, vaan niin sanotun alkuhuuman jälkeen väkipaltaisuus jopa lisääntyi. Väkipalta muutti paljon perhettä, ja se loi pelon, kauhun, tuskan, häpeän ja vihan tunteita. Se myös ajoi naiset pohtimaan avioeroa. Husson tutkimuksessa todettiin, että avioero oli toimintana pitkään harkittua ja sitä pyrittiin välttämään viimeiseen asti, koska ihminen koki tällöin suuria epäonnistumisen tunteita. (Husson 2003, 143.) Vaikka tutkimuksen aineistossa ilmeni, että ero olisi ollut osapuolten parhaaksi, pyrittiin eroa viivyttämään lasten vuoksi. (Husson 2003,144).

Myös Håland, Lundgren, Schauer ja Lindén (2014) toteavat, että isyys muuttaa perhettä ja miestä. Isäksi tuleminen vaatii miestä kasvamaan ja ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Kun kyseessä on väkipalta, tunteukset lapsen turvassa pidosta ja koetusta väkipallasta voivat tuoda mieheissä esiin häpeän tunteita. (Håland ym. 2014, 182.)

Hålandin ym. (2014) tutkimuksessa havaittiin, että isäksi tulo ei aina tuntunut halutulta ja isät tunsivat vihaa, koska he olivat nyt sidoksissa lapseen eivätkä he enää pystyneet tekemään, mitä vain halusivat. Myös huomion saannin

puute korostui ja konflikteja syntyi, kun lapsen äiti sai enemmän huomiota ja lisäksi miehen huomion saanti puolisolta ja muilta naisilta väheni. Toinen konfliktien synty ilmeni äidin hormonien takia raskauden aikana. Mies koki olevansa emotionaalisesti tasapainottoman naisen kanssa, ja mies saattoi odottaa raskauden loppumista, koska sen jälkeen tilanne olisi kaikilla parempi. Miehitä odotettiin raskauden aikana enemmän, ja he kokivat nämä odotukset ylitsepääsemättömiksi ja pelottaviksi. Nämä odotukset saattoivat myös ilmetä vasta lapsen syntymän jälkeen. Lapsen tuoma uudenlainen stressi saattoi nostaa miesten stressitasoja ja tämän jälkeen johtaa väkivaltaisuuteen. (Håland ym. 2014, 183-184.)

Toiseksi teemaksi nousi väkivaltaisuuden jatkumo sukupolvelta toiselle. Miehet pelkäsivät, että heistä tulisi samanlaisia kuin omista isistään. Isyyden pohdinnoissa miehet kävivät läpi omien isiensä temperamentteja ja taipumuksia väkivaltaisuuteen. Miehillä kokemukset näyttäytyivät erilaisina, mutta yhteistä oli se, että isien toimintatapoja ei omaan isyyteen haluttu siirtää. Miehet tunnistivat omien isiensä toimintamallit ja motiivit väkivallalle, eivätkä he olleet huolissaan tutkitusta todennäköisyydestä, jonka mukaan he tulisivat käyttäytymään aggressiivisesti omaa lastaan kohtaan. (Håland ym. 2014, 184.)

Kolmas teema oli kontrollin säilyttämisen teema. Miehillä oli tärkeää pystyä kontrolloimaan omia ajatuksiaan ja toimintojaan. Omat ajatukset pelottivat ja niiden ei toivottu muuttuvan väkivaltaiseksi toiminnaksi. Puolison pelon ilmaus ärsytti ja tuntui miesten mielestä provosoivalta, koska puolisoilla ei ollut mitään hätää. Fyysisen voimankäytön kontrollointi saattoi tuntua miehistä haastavalta. Isiä jännitti, kuinka he voisivat koskea lastaan, ollessaan vihaisia, siten etteivät he tekisi lapselle vahinkoa. (Håland ym. 2014, 185.)

Viimeinen eli neljäs teema oli oman julkisivun ylläpitäminen. Väkivaltaisuus huoletti miehiä, sillä he eivät halunneet muiden tietävän heidän väkivaltaisesta käytöksestään. Miehiä pelotti se, että muut eivät pidä heitä hyvinä isinä. Käyttäytyessään väkivaltaisesti, miehet pyrkivät raskauden aikana suojaamaan puolison mahaan, jottei lapsi kokisi pahaa. Miehet tunnistivat lapsen haavoittuvuuden ja pyrkivät myös syntymän jälkeen suojaamaan lasta

väkivallalta. Tärkeäksi nousi se, että miehet suojelivat lasta ja olivat lapsen tukena. (Håland ym. 2014, 185-188.)

Raivon noustessa miehet eivät kuitenkaan osanneet hallita tilannetta ja lapset saattoivat todistaa väkivaltaisuutta. Näiden tilanteiden johdosta lapsi saattoi ottaa vastuun tapahtuneesta ja lohduttaa isää. Isät huomasivat tämän lapsen vastuunoton ja alkoivat kokea huonoa omaatuntoa. Isät perustelivat tehneensä kaiken antaakseen lapsille paremman elämän kuin heillä oli omassa lapsuudessaan ollut. Tärkeää oli myös, että lapset huomaavat isän toiminnan muutoksen. (Håland ym. 2014, 185-188.) Väkivalta vaikuttaa kaikkiin perheenjäseniin. Lapset altistuvat perheissä väkivallalle joko suoraan tai välillisesti elämällä väkivallan aiheuttaman pelon ja uhan ilmapiirissä. (Partanen & Holma 2002, 192).

Klein ja Quintan (2002) on todennut, että väkivaltaan usein liittyy alkoholin käyttö. Tällöin väkivalta voi kohdistua kaikkiin mahdollisiin kohteisiin. Tutkimukset osoittavat, että vanhempien alkoholinkäytöstä kärsivät lapset kokevat ja näkevät usein vanhempien, etenkin isien, harjoittamaa väkivaltaa. (Klein & Quintan 2002 233-240.) Partanen ja Holma (2002, 196) toteavat, että alkoholia ei voida kuitenkaan yleistää syyksi väkivaltaiseen käyttäytymiseen, vaikka se voikin alentaa kynnystä toimia väkivaltaisesti. Itäpuiston ja Grönforsin (2004) tutkimuksessa todetaan, että isä-poikasuhteissa jatkuvan ja epäoikeudenmukaiseksi koetun väkivallan käyttö aiheutti turvattomuuden tunnetta ja ristiriitaisia ajatuksia tutkimusaineiston pojissa. Tarinoissa väkivallan käyttö liittyi usein poikien miehiksi kasvattamiseen. Tällöin kasvatus näyttäytyi poikien silmissä kidutuksena. (Itäpuisto & Grönfors 2004, 146.)

Partanen ja Holma (2002) toteaa, että väkivallan muotoja on monia ja väkivallan tunnistaminen ei aina ole helppoa, sillä väkivallan käyttö voi olla hienovaraista, jolloin sitä on vaikea tunnistaa. Fyysinen väkivalta käsittää kaikenlaisen voimankäytön toisen rajoittamiseksi. Henkinen väkivalta voi taas tarkoittaa uhkailua, pelottelua, toisen itsetunnon murentamista, nimittelyä, nöyryyttämistä jne. Eristäminen voi olla myös yksi tapa käyttää väkivaltaa. (Partanen & Holma 2002, 192.) Väkivallan käyttöä voidaan pitää kriisinä

miehelle. Väkivallalla on myös aina vaikutuksia tekijäänsä. Väkivallasta aiheutuvat henkiset kustannukset voivat aiheuttaa myös miehelle psyykkisiä oireita, kuten masentuneisuutta. Syyllisyys ja häpeä voivat estää väkivaltarealiteettien kohtaamista ja siitä puhumista. (Partanen & Hokkanen 2002, 195.)

3.3 Isyys ja päihteet

Suomessa huumeetrendit ovat kokeneet kaksi suurta aaltoa. Ensimmäinen niistä ilmeni 1960-luvulla ja toinen 1990-luvulla. Vuonna 2010 noin 17 prosenttia 15-69-vuotiaista suomalaisista ilmoitti kokeilleensa kannabista. Miesten osuus näistä kokeilijoista oli hieman naisia suurempi. Eniten käyttöä kuitenkin ilmeni 15-34-vuotiaiden ikäluokassa, jossa kokeilijoiden osuus oli 36 prosenttia. (Varjonen 2015, 29-30)

Suomessa alkoholiin liittyvät ongelmat ovat olleet yleisempiä kuin huumeaineiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat. (Varjonen 2015, 31.) Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin. Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa raittiustyölaki (1982/828), raittiustyöasetus (822/76) ja päihdehuoltolaki (1986/41). (Varjonen 2015, 39). Raittiustyölaissa tarkoituksena on kansalaisten totuttaminen terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Edellytysten luominen raittiustyölle on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävä. Raittiustyöasetus täsmentää, että toimielinten tulee toimia yhteistyössä raittiustyötä ja ehkäisevää päihdetyötä tekevien sekä terveitä elämäntapoja edistävien yhteisöjen kanssa. Päihdehuoltolain tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tavoitteena on myös päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakyvyn ja turvallisuuden takaaminen. (Varjonen 2015, 39.)

Neuvolan esite Ei kiitos? Asiaa alkoholista pienen lapsen vanhemmalle (2009) kehottaa miehiä tukemaan lapsen äitiä raskauden aikana

juomattomuuteen vähentämällä heidän omaa alkoholinkäyttöään. Siinä missä esite tuo esiin suuren määrän alkoholin haittoja, kannustaa se myös isää oman liikajuontinsa tunnistamiseen ja avun hakemiseen. Alkoholin liikakäyttöön haettavan avun todetaan auttavan isyyteen valmistautumisessa. (Salo 2009, 5.) Sinikka Taipale (2006) toteaa isien usein jäävän äitien varjoon raskauspäihdetyössä. Alkoholiongelmaisten isien ja äitienkin tulisi käydä läpi samat hoidolliset toimenpiteet koskien raskauspäihdetyötä. Isän pitäisi saada ajatus tulevasta vanhemmuudesta heräämään, siinä missä äidinkin. Mielikuvaharjoitukset lapsi- ja perhetyön parissa voivat auttaa tässä. Isän huomiointi hoidossa voi olla usein hoitohenkilökunnalle haastavaa, kun isä ei ole raskaana fyysisesti. Tällöin isä voi hoidossa jäädä syrjään, kun huomio kiinnittyy äidin hoitoon. Jos tuki ei kohtaa äidin lisäksi isää, voivat hoitamattomat päihdeongelmat tulla tulevaisuudessa perheelle kuormittaviksi tekijöiksi. (Taipale 2006, 205.)

Suhtautuminen alkoholin tuomiin haittoihin on muuttunut aikojen saatossa. Aiemmin ajateltiin, että perheen pienimmät eivät huomaisi vanhempien alkoholismia. Nykypäivänä on huomattu, että päihteitä käyttävän vanhemman perheessä kasvavat lapset kärsivät haitoista ja päihteidenkäytön vaikutukset lapsiin ovat monimuotoisia. Marita Itäpuiston (2005) tutkimus tarkastelee alkoholiongelmaisen vanhemman kanssa eläneiden lasten selviytymistä. Keskeisimmäksi tutkimustulokseksi nousi lasten kokema kyvyttömyys. Kyvyttömyydestä tuli hallitseva teema lasten tarinoissa ja kyvyttömyys liittyi nuorilla ja lapsilla tunteeseen, jossa vanhempi ei halunnut tunnustaa omaa haitallista alkoholinkäyttöä tai lapsi oli kyvytön vaikuttamaan vanhemman alkoholinkäyttöön. Voimattomuus näyttäytyi lasten elämässä kokemuksina, joissa kuvattiin kasvuperheessä koettua ja nähtyä väkivaltaa. Kyvyttömyys ulottui alkoholiongelman lisäksi lapsiin itseensä. Elämä ja käytös eivät näyttäydy alkoholin kanssa valintoina vaan pakkona sillä alkoholi on hävittänyt vanhempien elämästä muut vaihtoehdot. (Itäpuisto 2005, 108-110.)

Söderström ja Skårderud (2014) tutkivat päihteitä käyttäneitä isiä. Heidän tutkimuksessaan päihteitä käyttäneet isät luokiteltiin kolme erilaista isyyden

tyyppiä. Ensimmäinen oli suojeleva isä. Heillä korostui suojelun tarve, jota he kutsuivat isän vaistoksi. Vaisto on voimakas suojelumekanismi, joka herää lapsen syntymän myötä. Toinen isyyden määritelmä oli reflektoiva isä. Isät pohtivat heidän omia isäkokemuksiaan ja miten ne muovasivat heitä isäksi tänä päivänä. Miehet hahmottivat hyvin millaisia isiä he eivät halunneet olla. Kolmas määritelmä oli hoivaava ja huolehtiva isä. Isälle oli tärkeää osallistua äidin rinnalla lapsen hoitoon, ja isä saattoi huomata, että lapsi huomioi isän mieluummin kuin äidin. (Söderström & Skårderud 2014, 39.)

Söderströmin ja Skårderudin (2014) isyysmääritelmiin liittyy myös kolme erilaista isyyspolkua. Ensimmäinen oli hyvä isäpolku. Isä oli valmis työskentelemään, jotta hänestä tulisi hyvä isä ja Hän pyrki selviämään riippuvuudestaan saavuttaakseen tämän päämäärän. Isä ei ollut kokenut normaalia kasvuprosessia aikuisuuteen, kun huumeet olivat tulleet jo nuoruudessa mukaan elämään. Hyvälle isälle oli tällöin tärkeää lapsen turvallisuuden takaaminen. (Söderström & Skårderud 2014, 38.)

Toinen polku oli huono isäpolku. Isän tarinaan kuului päihteet lapsen syntymän aikaan. Tilanne oli johtanut lapsen adoption. Adoption ja vankilaan joutumisen johdosta isä ja lapsi pääsivät vasta 15-vuotta myöhemmin luomaan suhdetta toisiinsa, kun lapsi oli ottanut yhteyttä isään. Tarinaan kuului epäonnistuneen isän teema, kun mies ei vanhempana pystynyt tarjoamaan lapselleen turvallista ympäristöä. Huonon isän määritelmään kuului myös, että miehet päihteiden käytön aikana saattoivat kokea toimineensa hyvän isän tavoin. Miehet tajusivat vasta myöhemmin, etteivät olleetkaan toimineet tilanteissa isältä odotetulla tavalla. Huumausaineet myös veivät huolenpitotoiminnoilta aikaa ja tilaa. Isä saattoi myös näyttäytyä arjessa turvallisena, mutta aineiden myötä isä muuttui pelottavaksi. (Söderström & Skårderud 2014, 39-40.)

Kolmannessa isämääritelmässä miehet eivät päässeet toteuttamaan isyyttään. Päihteidenkäytön myötä miehistä tuli näkymättömiä isiä. Isä koki, että äiti oli päävanhempi ja isän potentiaalia vanhempana ei täysin arjessa huomioitu. Isät ajattelivat, että tasavertainen vanhemmuus olisi tärkeää lapselle. Äidit eivät siihen tässä määritelmässä uskoneet isän päihteidenkäytön seurauksena. Isältä

saatettiin viedä oikeus olla yhteydessä lapseensa. Lasta saatettiin käyttää myös kiristyskeinona, jolloin toinen vanhempi eli äiti kielsi tapaamisen lapsen kanssa. (Söderström & Skårderud 2014, 40-43.)

Itäpuisto ja Grönfors (2004) kuvaavat juovaa isää poissaolevaksi isäksi. Isä ei toimi aktiivisena perheensä kanssa, eikä osallistu tasavertaisesti äidin kanssa lasten kasvatukseen. Kertomuksissa isät häviävät ja palaavat takaisin perheensä pariin. Hetkellinen raitistumislupaus tuo tutkimuksessa tarkastelluille pojille kokemuksen isän olemassaolosta. (Itäpuisto & Grönfors 2004, 140-142.) Usein poikalapset haluavat elämäänsä isän, jota voi ihailia. Pojat haluavat isien olevan lämpimiä, vastaanottavaisia, fyysisesti tunteitaan osoittavia, lohduttavia, avoimia ja rehellisiä tunteissaan ja hyväksyvän jopa poikiensa virheet. (Pease 2000, 58.) Alkoholisti-isät useimmiten epäonnistuivat miehiseksi uskotussa tehtävässä, perheen ja kodin taloudellisen turvan takaajana. Tarinoissaan pojat halusivat isän olevan mies, jota olisi helppo kunnioittaa, mutta usein tarinoissa osoittautui, että juovaa isää oli vaikea kunnioittaa. Tällöin juova isä toi mieleen inhon ja säälin tunteita, sekä pelon kokemuksia. (Itäpuisto & Grönfors 2004, 144.)

3.4 Perhe ja mielenterveysongelmat

Lasten hyvinvointi perheissä, joissa vanhemmilla on psyykkisiä mielenterveysongelmia, on aina puhututtanut sosiaalityönpiirissä työskenteleviä tutkijoita. Vanhemman mielenterveysongelmat voivat vaikuttaa perheeseen laajalti. Mielenterveysongelman johdosta vanhempi voi menettää työnsä ja sosiaalisen statuksensa. Mielenterveysongelma voi tuoda henkilölle stigman ja vaikuttaa joko väliaikaisesti tai pysyvästi vanhemman kykyyn toimia arjessa. Mielenterveysongelman vaikutukset perheeseen voivat siis olla moninaiset. Yleensä perheen pienimmät ja eniten tukea tarvitsevat jäsenet eli lapset tarvitsevat tukea perheen ulkopuolelta, kun jommallakummalla vanhemmalla on mielenterveysongelmia. Usein kuitenkin apu, jota perheet tarvitsevat, ei koske lapsia, vaan se kohdistuu henkilöön, jolla on mielenterveysongelma. (Hetherington 2002, 5.)

Ruisniemi (2006) toteaa artikkelissaan, että usein ongelmatilanteissa toteutetaan yksilöllistä kuntoutusta, jossa lapset ja vanhempi erotetaan toisistaan kuntoutuksen ajaksi. Toipuminen saattaa vaatia vanhemman kaikki voimat, eikä tällöin voimavaroja riitä lapsen ja tämän tarpeiden huomioimiselle. Lapsen ja vanhemman suhdetta voidaan kuitenkin tukea kuntoutusten aikana, kun vanhemman kunto siihen riittää. Lapsen ja vanhemman suhde voi olla tärkeä motivaattori elämänmuutokselle. (Ruisniemi 2006, 165-166.)

Psyykkisistä ongelmista kärsivän vanhemman tunnereaktiot ja tapa ajatella ja toimia ovat normaalista poikkeavia. Kotona voi tapahtua asioita, jotka ovat lapsen kannalta hämmentäviä tai jopa pelottavia. Myös toinen vanhemmista voi näiden asioiden johdosta väsyä perheen arjessa. Masennuspotilaan väsymys voidaan perheen sisällä kokea haluttomuudeksi tehdä asioita perheen kanssa, tai se voidaan kokea välittämisen puutteena. Lapsi ajattelee, että isä ei pidä hänestä tai äiti ei jaksakaan olla hänen kanssaan. (Solantaus 2013, 4.) Ihmisen sairastuessa vakavaan masennukseen, hänestä ollaan hoidollisesti yleensä kiinnostuneita vain yksilönä muun perheen jäädessä taka-alalle. Vakava masennus ilmenee niin yksilön toiminnassa kuin vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Masennus omaa sairautena somaattisia muutoksia, joilla tarkoitetaan muutoksia aivojen toiminnassa. Ne tulevat esille yleensä poikkeavina tunnereaktioina, uni- ja ruokailuvaikeuksina, fyysisenä väsymyksenä ja ajattelun vääristymisinä. (Solantaus 2006, 231.)

Lapsilla, joiden jommallakummalla vanhemmalla on mielenterveysongelmia, ei välttämättä ole elämässä läsnä muita suuria ongelmia. Perheeltä saatu tuki ja ystävyysverkostot voivat auttaa lasta selviämään tilanteesta ja elämään lähes normaalia elämää. Lapset, joiden vanhemmilla on mielenterveysongelma, ovat kuitenkin todennäköisesti sosiaalityön asiakkaita. Kuitenkin suuri osa lapsista jää asiakkuuden ulkopuolelle, vaikka tarve tuelle olisikin suuri. (Hetherington 2002, 7-8.) Sinikka Taipale (2006, 192) tutkimuksessaan toteaa, että mielenterveysongelman yksipuolinen hoito voi usein johtaa uudenlaisiin ongelmiin perheessä.

Vanhemman psyykkinen sairaus voi vaikuttaa lapsen kehitykseen kahdella tavalla: Lapsi voi alkaa oireilla välittömästi, tai ongelmat syntyvät vasta myöhemmin elämässä. Lasten reaktiot ovat hyvin yksilöllisiä. Siinä missä toinen lapsi reagoi tilanteeseen tunne-elämällään voi toinen lapsi reagoida käyttäytymisellään. (Solantaus 2001, 25-26.) Taipale (2006) toteaa, että lapsen ja perheen edunmukaista olisi, jos psykiatrinen, päihde- ja vuorovaikutushoito pyrittäisiin toteuttamaan yhtäaikaisesti. Koko perheen tulisi saada hoitoa, ei vain mielenterveysongelmaa sairastavan. (Taipale 2006, 191.)

Vanhemman psykoosi on erityinen uhka lapselle ja saattaa aiheuttaa lapsen hoivan laiminlyönnin. Psykoosi voi myös aiheuttaa lapselle realiteettihäiriön, jos vanhempi tuo omat harhaluulonsa lapsen maailmaan. Tilanne on vakava, jos lapsella ei ole muita aikuisia tukenaan. (Solantaus 2001, 24.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Isyyden määritelmät ovat aikojen saatossa muuttuneet ja isyys on noussut tutkimuksessa äitiysteeman rinnalle. Nyky-yhteiskuntamme tukee isiä jaettuun ja osallistuvaan vanhemmuuteen. Normatiivisesta isyyden ihanteista ja isyydestä on jo jonkin verran tutkittua tietoa. Tutkimuksessani haluan selvittää, millaisia isäksi tulemisen polkuja Ensi- ja turvakodin miesasiakkaiden tarinoista muodostuu. Tätä kautta pyrin kartoittamaan tuettujen isien kokemaa isyyttä. Kun lapsen ja isän välistä suhdetta on tutkittu, on ns. tuettu isyys jäänyt vähemmälle huomiolle tai se on liitetty vahvasti osaksi etä-isyys käsitettä.

Tutkimustehtäväni on selvittää isäksi tulemisen polkua ja tuen piiriin päätyminen reittiä. Millaisia tarinoita Ensi- ja turvakodinliiton asiakkaana olevat isät kertovat tästä näkökulmasta?

Tutkimuskysymykseni ovat

1. Millaisia polkuja isien kerronnasta on löydettävissä, silloin kun elämässä on kriisejä?
2. Millaisia tuen muotoja isät toivat esille kertomuksissaan ja miten he päätyivät tuen piiriin?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskohde ja lähestymistapa

Tämän tutkimuksen lähestymistapa on narratiivinen. Narratiivisuuden käyttö ja merkitys vaihtelee eri tieteenalojen kesken. Narratiivisuus voi tarkoittaa vain pientä osaa tutkimuksesta tai se voi olla koko tutkimusprosessia ohjaava ajatusmalli. Narratiivisuudessa keskitytään kertomuksiin tiedon välittäjinä ja rakentajina. (Heikkinen 2010, 143.) Narratiivisen tutkimuksen aineistona voidaan käyttää monenlaisia aineistotyyppisiä. Tärkeää on, että aineistosta pystyy nostamaan esille tarinalliset merkitysrakenteet. (Hänninen 2010, 263.)

Usein narratiivisuuteen liitetään konstruktivismi. Konstruktivismi korostaa näkemystä, jonka mukaan ihminen konstruoi eli rakentaa tietonsa ja identiteettinsä kertomusten välityksellä. (Heikkinen 2010, 146.) Narratiivisuutta on luonnehdittu sekä subjektiiviseksi että kulttuuriseksi, koska siinä yhdistyy sekä henkilökohtaisuus että sosiaalisuus. (Syrjälä 2001, 203). Narratiivisessa tutkimuksessa tämä näyttäytyy sillä, miten yksilöt antavat merkityksiä asioille tarinoiden kautta. (Heikkinen 2010, 156).

Kertomukset sisältävät tietoa erilaisista hahmoista, tapahtumista ja toimintaympäristöistä. Ilman näitä ominaisuuksia ei muodostu kokonaisuutta. (Toolan 2012, 16.) Tarinoissa tapahtumat voivat olla päähenkilöiden tekoja tai asioita, jotka tapahtuvat heille. Tarinoiden tapahtumat eivät ole neutraaleja, vaan niihin liittyy tunne- ja arvolutauksia. Tarinoissa tapahtumat eivät yleensä eivät ole irrallisia toisistaan, vaan ne liittyvät toisiinsa syinä ja seurauksina. (Hänninen 2010, 162.)

Kokemuksia, jotka sisältävät juonen, voidaan siis pitää tarinoina, joita ihminen itse aktiivisesti elää ja joita muotoillaan kerrottaessa uudestaan. Ihmisen elämäntulkua voidaan tarkastella tarinoiden kertomisen kautta. Ihminen avaa ja kätkee tarinoiden avulla elämäänsä ja muuttaa sitä. Itse-reflektio on osa oman elämän pohdintaa, jonka avulla rakennetaan minuetta. (Syrjälä 2001, 204.) Tieto muodostuu narratiivisessa tutkimuksessa usein dialogisesti, kun tutkittavien

ihmisten kanssa käydään keskusteluja. (Heikkinen 2010, 156). Freeman (2015, 27) toteaa, että narratiivisuuteen linkittyä aina taakse katsomisen ja muistelemisen ajatus. Tällöin tietyt elämäntapahtumat ja niiden ketjut ovat osa jotain suurempaa kokonaisuutta. Syrjälä artikkelissaan toteaa tarinoiden olevan perusväline ajattelulle, tietämiselle ja kulttuuriselle ymmärtämiselle. Narratiivisuus sisältää ajatuksen yksittäisten kokemusten ja koko elämän välisestä yhteydestä. (Syrjälä 2001, 208-209.) Jokaisella elämäntutkimuksella on oma tavoitteensa, esimerkiksi tiettyjen tapahtumareittien tutkiminen. (Syrjälä 2001, 213).

5.2 Tutkimusaineisto ja keruu

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa. Tutkimus alkoi keväällä 2015, kun yhteistyössä ryhdyttiin hahmottamaan esitietolomaketta (Liite 1) ja haastattelurunkoa (Liite 2). Haastattelurunko ja esitietolomake testattiin eräällä isällä ennen Ensi- ja turvakotien liiton isien haastatteluja. Testauksen pohjalta lomakkeeseen ja haastattelurunkoon tehtiin muutoksia, jotta kohderyhmä ja tutkimuksen tavoite saataisiin mahdollisimman hyvin huomioitua aineiston keruuvaiheessa. Haastatteluihin osallistui Ensi- ja turvakotien liiton asiakkaita eri puolilta Suomea. Haastattelut toteutettiin 24.6.2015 - 31.07.2015. Haastatteluihin osallistui kaikkiaan 46 miestä, jotka olivat eri elämäntilanteissa. Iältään haastatteluun osallistuneet miehet olivat 32-47-vuotiaita. Tähän tutkimukseen valittiin ensimmäiset kahdeksan isää.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, joiden aiheena oli isäksi tuleminen ja isyyden tukemisen teemat. (Liite 2). Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen eli siihen, mitä aihealueesta on jo tiedetty etukäteen. Teemahaastattelu eroaa strukturoidusta haastattelusta sillä, että kysymykset eivät ole tarkkaan muotoiltuja tai järjestettyjä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 75: Eskola & Vastamäki 2001, 26.) Teemahaastattelussa on kyse keskustelusta, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja ehdoilla. Haastattelussa pyritään vuorovaikutuksessa saamaan selville

haastateltavilta asiat, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin. (Eskola & Vastamäki 2001, 24.) Koska kysymykset eivät ole strukturoituja on haastattelijan tehtävä varmistaa, että etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi. Järjestys ja laajuus voi kuitenkin vaihdella haastattelusta toiseen. (Eskola & Vastamäki 2002, 27.)

Neutraaliutta on pidetty haastattelijan tärkeimpänä ominaisuutena, ja haastattelijalta vaaditaan oman vaikuttamisen minimointia haastattelun aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelijan tulisi olla puolueeton. Hän ei saisi osoittaa mielipiteitään, eikä heittäytyä väittelyyn tai hämmästellä mitään haastattelussa ilmenevää seikkaa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 44.) Tutkimuksessa Ensi- ja turvakotien liiton työntekijät saivat koulutusta haastattelujen toteuttamisesta ja haastattelussa käytettävän taltiointilaitteiston käytöstä.

Konstruktionistisesti ajateltuna tarinat syntyvät dialogisessa vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavan välillä. Haastattelusta syntyvä tarina onkin siis haastattelijan ja haastateltavan yhteinen tuotos. Tämän näkökulman pohjalta haastattelijalla on aktiivinen rooli tiedonkeruussa. Haastattelijan tulee tarjota haastateltavalle mahdollisuuksia esittää kokemansa omalla tavallaan. Teemahaastattelu antaa siis haastatteliijoille vapautta kysyä haastattelurunkoa tukevia teema kysymyksiä. (Hänninen 2010, 165.) Näin menetellen haastatteliija pystyy tarttumaan esille nousseeseen tietoon ja kysymään tutkittavalta tarkentavia kysymyksiä.

Eskola ja Vastamäki (2001) toteavat artikkelissaan, että teemahaastatteluun osallistuttaessa näyttäytyy tutkittavalla olevan yleensä kolme motivaation syytä. Ensimmäinen on mahdollisuus tuoda esiin mielipiteensä. Toinen on mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan. Kolmas on kokemus, että kerrotut kokemukset voivat hyödyttää muita samassa tilanteessa olevia. (Eskola & Vastamäki 2001, 25-26.)

Luottamussuhteen syntyminen haastatteluissa on keskeistä tiedon hankinnalle. Haastattelun tarkoituksen ja merkityksen on hyvä tulla esille haastattelutilanteen alussa. Tärkeäksi tilanteessa nousee, että haastatteliija informoi haastateltavaa siitä, kuinka hän pitää saamiaan tietoja

luottamuksellisina ja miten tutkimuksen kulun aikana varjellaan haastateltavan anonymiteettiä. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, 41.) Haastatteluissa työntekijät korostivat isille, kuinka arvokkaita heidän kertomuksensa ovat. Itse suojelein haastateltavien anonymiteettiä litterointivaiheessa muuttamalla haastatteluissa esille nousseet nimet ja paikat, jotta haastateltavia ei voisi tunnistaa.

Ensi- ja turvakotien liiton asiakasyhdistysten työntekijöiden toteuttaessa haastattelut, luottamussuhde haastateltavan ja haastattelijan välille oli syntynyt jo aiempien yhteistyökokemusten kautta, kuten seuraavista haastatteluotteista voi huomata.

Esimerkki 1:

V1: Mekin ollaan sit, tunnettu niin, sulle on helppo puhuu sit taas että, sä tiität mun kuvioita tai näit juttuja nii.

V1: Ei oo semmost kynnystä, että tota joutuu aika helppo puhuu.

H1: Mm se on kyllä hyvä joo tosi hyvä. Kiitos ihan kauheesti. Kaikesta.

Esimerkki 2:

H2: Miltäs siust tuntu olla, olla haastateltavana?

V2: Hirvoe harvoin tulee semmosii haastattelui mis o, mikä nauhotetaan, välillä et aamulla tuntu että lähetään kuulusteluun.

H2: Onks tää tuntunu kuulustelult?

V2: Ei, ei oo.] Sanosi et, jos on ihan vieraan ihmisen kanssa, nii ois voinnu aatella, että mikähän kuulustelu tää on.

H2: Nii et oisko se jännittäny enemmän jos ois ollu vieras ihminen?

V2: Saattaa olla, joo.

Arvelen, että isien rentous puhua työntekijän kanssa virallisessa haastattelutilanteessa, tutussa ympäristössä, auttoi miehiä kertomaan kokemuksensa avoimemmin tutkimuskäyttöön. (ks. Hänninen 2010)

Miehillä näyttäytyi myös Syrjälän (2001) nostamia motivaatioita haasteluissaan. Aihe koettiin tärkeäksi ja isillä oli motivaatio kertoa tarinansa haastattelijalle.

Esimerkki 3:

V3: Mut totaa jotenkin on semmone positiivine olo siitä että, ei oo koskaan, aina on tutkittu niin ku äitejä mutta ei oo koskaan.

H3: Kyllä.

V3: Niin ku, että näin pitkällekö se on sitte menny ennen, ku ruvetaan tutkimaan, että mitä tota, mitä isät ajattelee, että onko se, onko se pelkästään tän nää asiat pyörii pelkästään äitien ympärillä.

5.3 Narratiivinen analyysi

Narratiivisessa analyysissä tutkimuksen painopiste on kertomuksen uudelleen tuottamisessa aineiston perusteella. Analyysissä ei siis tarkastella aineiston luokittelua vaan aineiston pohjalta tuotetaan uusi kertomus, joka käsittelee aineiston kannalta keskeisiä teemoja. (Heikkinen 2010, 149.) Tiivistin litteroiduista haastatteluista kronologisesti eteneviä tarinoita. Pyrin hahmottamaan tarkasti jokaiselle tarinalle alun, keskikohdan ja lopun. Tämä osoittautui monessa kohtaa hankalaksi haastatteluissa ilmenneiden ajallisten hyppyjen johdosta.

Päätin koota tutkimuskysymysteni pohjalta kaikkien isien tarinoista kaksi erillistä kronologisesti etenevää tiivistelmää. Pyrin tiivistelmien luomisessa hyödyntämään Mc Adamsin kehittämää elämäntarinoiden tutkimusmenetelmää, jossa kiinnitetään huomiota tarinan keskeisiin teemoihin, yleiseen sävyyn, huippu- ja pohjakohtiin, sekä niissä edustettuihin henkilöhahmoihin. (Hänninen 2010, 172.) Ensimmäinen tiivistelmä kuvaa isäksi tulemistä ja toinen tuen piiriin päätymistä.

Ensimmäisen tiivistelmän kohdalla rajasin alkutilanteen kuvaukseen tilanteesta ennen raskautta sekä tapahtumiin ennen lapsen syntymää. Keskikohta rakentui elämän kuvauksesta syntyneen lapsen ja äidin kanssa. Lopun tarina sai avioeron tai uuden elämän luomisen myötä.

Toisen tiivistelmän kohdalla rajasin alkutilanteen kuvaukseen tuen piiriin päätymisestä. Alkutilanteeseen kuului aika ennen tukitoimiin päätymistä ja tekijät, jotka johtivat myöhemmin tukitoimiin. Keskikohta rakentui kuvaukseen tukimuodoista ja niiden toimivuudesta. Lopun tarina sai isän nykytilanteen kuvauksesta.

Tiivistelmien luomisen jälkeen karsin tiivistelmistä tutkimuskysymykselleni epäolennaiset teemat ja kerronnat pois. Tämän jälkeen lähdin tarkastelemaan isäksi tulemista ja isien kertomuksia tuesta sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on laadullisessa tutkimuksessa perusanalyysimenetelmä. Hyödynsin sisällönanalyysin ensimmäistä vaihetta, jossa tutkittava aineisto pelkistetään ja ryhmitellään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Sisällönanalyysillä tekstistä etsitään toistuvia teemoja tai sanoja. (ks. Patton 2002, 453). Lähdin etsimään tiivistelmien sitaateista miehiä yhdistäviä ja erottavia teemoja. Tarkastelin isäksi tulemisen teemaa seuraavien tukikysymysten avulla: Miten mies oli kuullut tulevasta isyydestä? Oliko raskaus miehen ja naisen yhteinen valinta ja päätös? Näiden tukikysymysten avulla loin isäksi tulemisesta itselleni Word-taulukon, johon kirjasin kysymyksistä nousseet tiedot esille.

Vertailun avulla tiedoista syntyi kaksi tarinatyyppiä isäksi tulemisesta. Ensimmäinen tarinatyyppi oli nimeltään "suunnitellusti isäksi", jossa lapsen hankkiminen oli ollut perheessä isän ja äidin yhteinen päätös. Toisessa tarinatyyppissä, "isyys yllätyksenä", raskaus oli ollut miehelle yllätys. Yksi isistä olisi sopinut tarinallaan molempiin isyystarinoihin. Rajasin isän kuitenkin osaksi isyys yllätyksenä-tarinatyyppiä, viimeisimmän raskauskuvauksen pohjalta. Tämän jälkeen kirjasin molemmista tarinatyypeistä esille tulleet raskausajan kuvaukset, sekä miesten tunteet koskien isäksi tulemista. Molemmissa tarinatyypeissä tunteiden kirjo vaihteli positiivisesta negatiiviseen.

Miesten tukitoimien kuvailusta syntyi kolme tarinatyyppiä, jotka muodostuivat sisällönanalyysin ja vertailun avulla. Sisällönanalyysin teemana toimi isän toiminnan tarkastelu. Oliko hän itse hakeutunut tuen piiriin vai oliko ulkopuolinen henkilö tai ulkopuolinen taho ohjannut hänet sinne? Analyysin jälkeen loin Word-taulukon tuen piiriin tulosta ja tukitoimista. Taulukkoon kirjasin ylös kaikki asiat, joihin isät saivat tukea, sekä tarinoissa esiinnousseet tukimuodot. Tärkeäksi nousi isän tunteet tukea kohtaan ja se mikä oli hänen elämäntilanteensa tänä päivänä.

Vertailun avulla syntyi tiedoista kolme tarinatyyppiä tuen piiriin päätymisestä. Ensimmäinen tarinatyyppi oli "aktiivinen tuenhakija", jossa tuen

piiriin päätyminen oli ollut perheessä isän päätös. Toisessa tarinatyyppissä, ”yllättäen tuen piirissä”, oli tuen pariin päätyminen ollut isälle yllätys. Kolmannessa tarinatyyppissä, ”tuen piirissä toisen tarpeiden kautta”, isä oli päätenyt tuen piiriin lapsen tukitarpeiden kautta. Tarinatyyppien luomisen jälkeen kirjasin kaikista tarinatyypeistä esille tulleet tukiajan kuvaukset, sekä miesten tunteet koskien tukitoimia. Kaikissa tarinatyypeissä tunteiden kirjo vaihteli positiivisesta negatiiviseen.

Loin tämän jälkeen isäksi tulemisen ja tuen piiriin päätyamisen tarinatyypeille kuvaavat pääotsikot. Isäksi tulemisesta loin esimerkkitarinat molemmille tarinatyypeille, jonka jälkeen kirjoitin esille jokaisen isän tarinassa ilmenneet tiedot. Tarinatyyppinä kirjoittaessa päätin luoda kolme kursiiviotsikkoa jokaisen tarinatyyppin alle. Tällä pyrin rytmittämään tulosten selkeää kerrontaa.

5.4 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan tutkimusprosessin eri vaiheissa tehtyjen valintojen kautta. Keskeisessä roolissa luotettavuuden arvioinnissa on tutkijan avoin subjektiviteetti ja tutkijan näkeminen tutkimuksensa keskeisenä työvälineenä. (Eskola & Suoranta 1998, 210.) Lincoln ja Guba (1985, 290) esittelevät neljä erilaista käsitettä, joiden avulla tutkijan on hyvä tarkastella tutkimuksensa luotettavuutta. Nämä käsitteet ovat uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus.

Uskottavuus merkitsee tutkimusraportointia selkeästi ja todenmukaisesti. Tutkijan tulee tarkastaa vastaavatko hänen käsitteellistyksensä ja tulkintansa tutkittavien käsityksiä. (Lincoln & Guba 1985, 296; Eskola & Suoranta 1998, 211) Tässä tutkimuksessa analyysistä syntyneet tutkimustulokset on pyritty kuvaamaan selkeästi ja yksityiskohtaisesti. Aineistolainauksia on otettu monipuolisesti kaikkien kohdehenkilöiden haastatteluista. Aineistolainaukset liittyvät vastaavuuden käsitteeseen, jossa tutkija tuo esille alkuperäisilmaukset ja sen, kuinka tutkija on huolehtinut neutraaliudesta ja pysyvyydestä. (Lincoln &

Guba 1985, 294-295). Aineistolainausten avulla lukija pystyy itse arvioimaan tulosten ja alkuperäisilmausten vastaavuutta. Lainausten valinnassa pyrin pitämään lainauksen mahdollisimman pitkälle alkuperäisessä muodossaan. Informanttien tunnistettavuuteen vaikuttavat seikat jätin lainauksista pois turvatakseni anonymiteetin.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimustulosten yleistettävyyttä. Siirrettävyys voi siis yhdeltä merkitykseltään olla saadun tiedon siirtoa hyötykäyttöön kentälle. Laadullinen tutkimus tuottaa tässä mielessä aina haasteita, sillä tutkimuksen toteutus on aina kontekstisidonnaista, eikä tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia konteksteja. (Eskola & Suoranta 1998, 211-212) Tästä syystä tutkijan tehtävä on kuvata tarkasti tutkimusinformantit, heidän toimintaympäristönsä ja tutkimuksen tiedonhankintamenetelmät. (Lincoln & Guba 1985, 297.) Eskola ja Suoranta (1998) sekä Lincoln ja Guba (1985) toteavat, että tutkimustulosten siirrettävyys on mahdollista vain tietyin ehdoin. (Eskola & Suoranta 1998, 211; Lincoln & Guba 1985, 298). Kuvaukseni aineistonkeruusta, analyysin etenemisestä ja tutkimustulosten saannista auttaa lukijaa arvioimaan itse tulosten siirrettävyyttä. Tutkimukseni tuloksia voidaan mielestäni hyödyntää kentällä sekä sosiaali- ja perhepalveluissa että varhaiskasvatuspalvelussa, esimerkiksi yksilöllisempänä isien ja miesten kohtaamisena tuentarpeissa sekä isäksi tulemisen polulla.

Varmuudella tarkoitetaan tiedon hankintaan vaikuttaneita tekijöitä. (Lincoln & Guba 1985, 298-299; Eskola & Suoranta 1998, 212) Haastattelupaikan valinta vaikuttaa haastattelun onnistumiseen, toteavat Eskola ja Vastamäki. Tilanvalinta voi vaikuttaa siihen, kuinka lähelle tutkija pääsee haastateltavaa. Kun tila haastateltavalle tuttu ja turvallinen on haastattelun onnistumisen mahdollisuus suurempi. (Eskola & Vastamäki 2001, 28.) Tutkimuksessa varmuutta on haettu sillä, että tutkimuksen haastattelun on suorittanut tuttu työntekijä tutussa toimintaympäristössä. Tällöin tilanteet ja kertomukset tuesta ja isäksi tulemisesta on ollut helpompi kertoa haastattelijalle. Haastattelut olivat puolistrukturoituja temahaastatteluja, jotta haastattelijat voisivat esittää lisäkysymyksiä. Tavoitteena tällä aineistonhankintamenetelmällä oli, että

tarinoista tulisi mahdollisimman kattavia, eikä tiedon ulkopuolelle jäisi tutkimuskysymyksen kannalta tärkeitä asioita.

Vahvuudella tarkoitetaan sitä, että saadut tulokset saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä tutkineista tutkimuksista. (Eskola & Suoranta 1998, 212; Lincoln & Guba 1985, 299-300). Tässä tutkimuksessa vahvuutta on tarkasteltu vuoropuheluttamalla saatuja tuloksia aiemmin saatuihin tuloksiin isyydestä.

5.5 Eettiset ratkaisut

Jotta tutkimus olisi eettistä, tulee tutkijan huomioida tutkittavien suoja eli osallistujien oikeuksien ja turvallisuuden tunteen suojaaminen. Tutkimuksen eettinen kestävyys ja sen pohdinta turvallisuuden ja tutkittavien oikeuksien pohjalta ovat osa tutkimuksen tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Tutkimuksen teossa on tärkeää, että tutkittavia informoidaan tutkimuksen tavoitteista ja menetelmistä sekä osallistumisen vaikutuksista ja riskeistä koskien heidän elämäänsä. Tästä johtuen tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista. Tutkittavilla täytyy olla mahdollisuus vetäytyä pois tutkimuksesta sen missä tahansa vaiheessa. Tutkittavien tulee olla tietoisia omista oikeuksistaan osallistuessaan tutkimuksen tekoon ja tutkijan tärkeä tehtävä on informoida heitä niistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tutkimusluvut tätä tutkimusta varten hankittiin Ensi- ja turvakotien liiton asiakkailta haastatteluvaiheessa. Haastateltavilla oli mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa. Koska tutkijat eivät toteuttaneet haastatteluja, oli työntekijöitä informoitu tutkittavien oikeuksista ja heidät oli koulutettu haastattelussa myös varjelemaan näitä oikeuksia. Haastateltavat eivät välttämättä tiedä, mitä tutkimushaastattelu tarkoittaa, minkä vuoksi heitä tulee informoida asiasta riittävän hyvin ja kattavasti, jotta he tietäisivät, mihin ovat osallistumassa. Esitietolomakkeella pyrimme saamaan isät paremmin tietoisiksi teemoista, joista heiltä kysyttiin haastattelun aikana. Heidä myös informoitiin ennen haastattelua tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä, mitä aineistolla tehdään.

Näin menetellen kaikki kerrotut isyyden tarinat ja teemakysymyksiin vastaaminen perustuivat isien vapaaehtoisuuteen.

Teemat, joita haastattelu käsitteli, olivat hyvin henkilökohtaisia. Isyyden tarinat, tuen piiriin päätyminen ja tukimuodot antavat paljon tietoa isien elämästä ja siitä, keitä nämä miehet tarinoiden takana ovat. Narratiivinen tutkimusote tuottaakin tässä mielessä yksilökohtaista tietoa. Tällöin tutkijan vastuu vaitiolovelvollisuudesta korostuu ja tärkeää on, että haastateltavien anonymiteettiä suojellaan. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, 41.) Mäkinen (2006) toteaa, että tutkittavien henkilöllisyys tulee tutkimuksessa olla suojattu koko tutkimuksen teon aikana ja tulosten julkaisun jälkeenkin. (Mäkinen 2006, 115). Isille toteutettujen yksilöhaastattelujen johdosta tutkimuksessa korostuu informanttien anonymiteetin suojaus, jolloin henkilöllisyys ei saisi tulla selville raportoinnin aikana tai sen jälkeen. Tästä syystä haastatteluista ei saa kirjata henkilöitä koskevaa tietoa tunnistettavalla tavalla. (Kuula & Tiittinen 2010, 450). Anonymiteetin suojeleminen on siis yksi tutkimukseni keskeisistä tehtävistä. Analyysivaiheessa tekemäni päätös kirjata tarinat yhdistellen miesten tarinoita keskenään auttaa tunnistettavuuden suojelemissa, kun tarinoita ei esitellä yksityiskohtaisesti.

Tärkeää on, että tutkija noudattaa antamiaaan lupauksia tutkimusta tehdessään. Tutkittaville tulee siis etukäteen informoida, ketkä saavat käsitellä tutkimusaineistoa ja miten sitä käsitellään. Mahdollisuudet aineiston jatkokäytöstä ja arkistoinnista on myös informoitava haastatteluja tehdessä. (Mäkinen 2006, 115 – 116, 118.; Kuula & Tiittinen 2010, 450). Aineistoni säilytystä koskeva informaatio ja jatkotutkimusluvut jaettiin haastateltaville haastattelua toteutettaessa. Haastateltavia informoitiin siitä, että haastattelut ovat tutkimusryhmän (Terävä & Eerola) käytössä.

6 ISÄKSI TULON TARINAT

Haastattelusta konstruointiin kaksi isäksi tulon tarinatyyppiä, jotka ovat suunnitellusti isäksi ja isyys yllätyksenä. Tulosluvut alkavat johdatustarinalla, jonka jälkeen esittelen tarkemmin raskausuutisen ja raskausajan kokemuksia isien näkökulmasta.

6.1 Suunnitellusti isäksi

Lapsi oli iloinen uutinen perheelle. Lapsen hankinta oli suunniteltua yhdessä puolison kanssa. Lapsi tuntui olevan osa tavallista parisuhdetta ja elämää. Prosessi isäksi tulemisesta oli hahmottunut lapsen syntymään mennessä ja tulevasta isyydestä nousi sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Raskauden aikana panostettiin suhteeseen puolison kanssa viettämällä aikaa yhdessä. Kaikki kokemukset ja puolison toiveet eivät raskauden aikana tuntuneet mukavilta. Muutokset elämässä olivat osa isäksi tulon polkua, esimerkiksi muutettiin uuteen kotiin.

Lapsen hankintapäätös

Suunnitellusti isäksi -tarinatyyppin isälle perheenlisäys oli iloinen uutinen. Kaikki neljä isää Jukka, Kauko, Martti ja Mauri yrittivät saada lasta tarkoituksella puolisojensa kanssa. Lapsen hankinta oli sovittu puolison kanssa. Esimerkiksi Jukka toteaa tarinassaan, että lapsenhankinta oli suunniteltua. Puolen vuoden yrittämisen jälkeen puoliso tuli raskaaksi.

Jukka: Meillä oli puhetta lapsesta, ja se oli ihan niin ku suunniteltu, juttu. Vaimo jätti pillerit pois tai ehkäisyyn pois ja puolisen vuotta yritettiin ja sitte ei enää yritetty. Sitte se niin ku vaan, tuli yhtäkkii. Mutta se ei kuitenkaan koskaan missään vaiheessa se ei tullu puun takaa.

Kauko toteaa, että puolison ei tarvinnut ehdottaa lapsen hankintaa montaa kertaa ennen kuin mies oli suostunut perheenisäykseen. Tilanne lapsen hankinnalle näyttäytyi hyvänä ajatuksena.

Kauko: Ja eikä siin nyt, puolisonkaa tarvinnu asiast niin ku sillei, pitkäjännteisest jutella paljoo. Se niin ku sitte tuli sillei ihan, hyvään tilanteeseen sitte semmone.

Martille uutinen isäksi tulemisesta oli mukava kokemus. Puolison kanssa oli tarkoituksella yritetty saada lasta. Vasta kun puolison raskausmaha alkoi kasvaa, tuli raskaudesta Martille konkreettinen. Lapsi oli odotettu, ja Martti toivoi, että puolisollla olisi kaikki hyvin koko raskauden ajan.

Martti: Niin no ihan uskomattomaltahan se tuntu, että no mie tiää uskomattomalta ihan tarkkotuksellahan me yritettiin sitä. Kyllähän se vähän jännält tuntu, että eikä sitä heti tajunnu. Mut kyllä se sit alko ja itseasiassa meni silleen jonkun aikaa ennen, kun sen silleen otti sit ko se maha alko kasvaa. Niin sit tajus sen et on ihan sit, ko just käytiin ultraäänessä. Ku sielt ihan sit sydämmen äänet sun muut kuulu niin siel sit ihan oikeestaan niinku viimeistään silmät avautu että.

Lapsen tuleminen perheeseen näyttäytyi kaikille miehille positiivisena asiana elämässä. Kaikki isät: Jukka, Kauko, Martti ja Mauri, kuvailivat raskausaikaa myös jännittäväksi. Yhteistä kaikissa tarinoissa oli se, että isäksi tulemistä kuvattiin yhdeksi parhaista hetkistä elämässä, vaikka odotusaikana oli koettu negatiivisia tunteita.

Raskausaika

Jukka kuvaa tarinassaan kokeneensa normaalin raskausajan yhdessä puolisonsa kanssa. Jukan tarinassa jännitys näyttäytyy miehen omina pelkoina koskien sairaalaa ja tulevan lapsen terveyttä. Isää huolestutti ajatus siitä, että pelosta johtuen hän ei pääsisi lapsen synnytykseen mukaan.

Jukka: Huolenaiheita, ei siitä paljoo tullu puhuttuu mut mietin, että onko lapsi terve. Ja, sitte mullahan on semmone se sairaalapelko niin, harmittaa kun mä en mä en pääse sinne, tai mä en pysty menemään synnytykseen mukaan, vaikka haluisinki.

Kauko muisti raskausajan jaksone, jolloin lapsen äiti ei pystynyt toimimaan arjessa normaalisti. Kauko koki asiakseen raskauden aikana täyttää puolisonsa

kaikki toiveet ja tarpeet. Tämä tuntui Kaukosta raskaalta. Kauko ei uskaltanut kertoa puolisolleen kaikkia kokemiaan tunteita raskautta kohtaan. Kokemus raskaudesta alkoikin näyttäytyä Kaukolle ainoastaan puolison tukemisena ja tehtävänä täyttää tämän jokainen toive.

Kauko: No kyl se oli aikamoist vuoristorataa tunteitten kans, että olisi sit niitä päiviä, että päällikkö melkein katu päätöst. Sitte taas oli näit, että et niin ku paremmin ei vois ollakaan ja sitä se pääsääntöisesti on. No on siel tullu ainakin se, jäänny mieleen kui älyttömän paljon sitä vaan voi ihminen tehdä. Toisen pyynnöstä palveluksii ja sitte viel niin ku sen ottaa sil taval ite, että tää on niin ku ihan kuuluu tähän asiaan että.

Martilla nousi esille huolen tunteita, kun hän pelkäsi nuorimman lapsen kokevan samoja haasteita elämässään kuin perheen vanhin lapsi. Martista tuli isä keisarinleikkauksessa, jolloin isä huomasi viettävänsä ensihetket lapsensa kanssa kahdestaan. Aluksi isää tilanne jännitti.

Martti: No sehän leikattiin. Mien nähny mitään muuta ko lakanan ja pidin kädestä kiinni. Nyt kyll siin tippa tuli silmään ja kylmät väreet meni joka paikassa kun se kuulu se ensimmäinen parkasu siellä. Sit lähinnä aika niinkun mitähän nyt sanoisin. Pien paniikki tuli päälle, kun mul selvis sit se et äiti päässykkään siitä. Et miehän joudun siinä et miehän jouduin ne ensimmäiset pari kolme tuntii oleen siinä tytön kaa kahdestaan siellä.

Maurille raskauden aikana huolen ja jännityksen tunteet linkittyivät työhön ja muihin taloudellisiin tekijöihin. Raskaus tuntui miehestä iloiselta ja tuleva isä peilasi omaa lapsuuttaan odotuksiinsa tulevasta isyydestä. Mauri pohti millainen isä hänestä tulisi lapselleen.

Mauri: No pääasiassa positiivisia ja eikä nyt huolta eikä murhetta muute ole ollu. Mitä nyt normaali työt ja maailmantalous ja kaikki tällanen. Mutta ei niinku silleen muuta niinku negatiivista ole ollu, että se ollu iha ilosta ajatusta siitä. Totta kai sitä nyt silloin peilas sitten omaa lapsuutta ja muuta ja minkälainen isä sitä haluaa olla. Mutta ei niinkun sen ihmeempiä. Positiivisia ajatuksia ja tuntemuksia sillä puolella.

Elämänmuutos

Kaikille miehille yhteistä oli asioiden järjestely raskauden aikana. Esimerkiksi Jukka halusi isyysvapaalle, jotta voisi tutustua lapseensa heti tämän synnyttyä.

Kaukolle tärkeäksi asiaksi osana isyyttä nousi oman elämän muutosten miettiminen. Kauko laittoi elämässä asioita tärkeysjärjestykseen ja pohti omia elämäntapojaan.

Kauko: Niin ku jo sellast ihan omaa muutoksen aikaa, että kävi ihan tosissaan miettimään eritaval kaikkii asioitten tärkeysjärjestyst. Ja sit niin ku sitä omaa roolii siinä just et, näit elämäntapoja. Sitä niin ku jaksamista, koska sehän raskausaika oli jo sinällään sellasta aika, rankkaa.

Martti koki, ettei hänen tarvinnut suurta elämän muutosta tehdä lapsen syntymän myötä. Lapsi toisi isän elämään enemmän vastuuta tullessaan. Parisuhde tuntui isästä vakaalta ja arki normaalilta.

Martti: En mie tiää totta kai se nyt jonkun näkösen vastuuta. En mie nyt sit tiää silleen ko, mie oli aika hyvin asennoitunu siihen jo. Ihan siit sen ku ties ja kuitenkin aika tiiviisti ollaan yhes oltu ja eikä oo hirveesti mitään takasi ulkoojuoksemista. Ja muutenkaan silleen oo mitään hirveetä elämänmuutosta tarvinnu tehdä.

Mauri muutti saman katon alle puolisonsa kanssa raskauden loppumetreillä. Arki oli pyörinyt molemmilla omissa kaupungeissaan ja raskauden kuudennella kuulla pariskunta muutti saman katon alle.

Mauri: Meillä oli vähän erillainen raskausaika ko normaalisti. Me asuttiin kuuennelle kuukauelle eri paikoissa. Et ei nähty koulu viikonloppusin tai korkeintaa niinku näin. Että ei sitä arkea ihan samalla lailla joka perheissä nähny. Mut taas toisaalta me joka päivä skypessä puhuttiin ja näin päin nähtiin. Oltiin ja neuvoloissa kävin ja kaikki nää että mitä oli silloin.

Suunnitellusti isäksi tulleelle miehelle perheenisäys oli siis odotettua. Lapsen tulo elämään ja perheeseen tuntui positiiviselta ja iloiselta asialta. Raskausaikana miehet kokivat jännitystä ja pohtivat negatiivisia tunteita aiheuttaneita kokemuksia. Kaikki asiat raskaudessa eivät tuntuneet miehistä positiivisilta. Miehet tekivät muutoksia elämässään, toiset enemmän kuin toiset, kuitenkin yhteisenä tekijänä kaikilla isillä oli tulevan pohtiminen.

6.2 Isyys yllätyksenä

Puolisoni ilmoitti minulle yllättäen olevansa raskaana. Alun jälkeen aloimme innolla odottamaan lapsemme syntymää. Me elimme normaalia arkea. Sain käydä kavereiden kanssa vielä ulkona juhlimassa. Nyt kun perheenisäys kolahti kohdalle, niin lopetin kuitenkin huumeiden ja alkoholin käytön. Aloin laittaa elämää kuntoon raskauden myötä ja pohtia omia elämäntapojani.

Lapsen hankintapäätös

Uutinen raskaudesta tuli Petrille, Raimolle, Mikolle ja Pekalle yllätyksenä. Ennen raskausuutisen kuulemista miehet eivät olleet suunnitelleet puolisoidensa kanssa lapsen hankkimista.

Petrille raskausuutinen tuli jännittävänä yllätyksenä yhteen muuton jälkeen. Pariskunta oli seurustellut puolen vuoden verran ennen saman katon alle muuttoa. Yhteen muuton jälkeen puoliso ilmoitti Petrille olevansa raskaana.

Petri: Ja oltiin me nyt reilu puol vuotta, oltiin oltu yhdessä saman tie ko me muutettiin yhteen. No sithän se mitä tässä joulukuussa oli jo sitte raskaanakin.

Petri: Olihan se jännittävää aikaakin, että.

Haastateliija: Tuli vähän silleen, tuliks se vähän puskista?

Petri: Tuli tuli. Nopeesti yllättäen vähäse.

Rakkaus syttyi Raimon ja lapsen äidin välille ensitapaamisessa. Pariskunnan kohdalla lapsen odotus alkoi yllättäen, kun muutamien treffien jälkeen pariskunta huomasi odottavansa lasta. Isä kuvaa rakastumisen tapahtuneen nopeasti ja asioiden alkaneen mennä parisuhteessa eteenpäin nopeaa tahtia.

Raimo: Mä tapasin mun pojan äidin oikeestaan aika sattumalta. Mä menin yhtä ystäväväni tapaamaan ja silloin kun tapasin mun lapsen äidin niin, joka oli tän mun ystävävään kämppekaveri. Tää ehkä kuvastaa kuinka salamarakkaus on ollu. Semmonen niin kun mutta tota mut sanotaan sit et ehkä se raskausaika enää ollutkaan sit niin helppoa.

Mikolle isyysuutinen oli täysi yllätys. Parisuhde oli ollut kariutumassa. Tilanteen muututtua arjessa paremmaksi, puoliso ilmoitti yllättäen olevansa

raskaana. Mikko tiesi, ettei hän olisi lapsen biologinen isä, mutta yhdessä puolison kanssa lasta alettiin innolla odottamaan.

Mikko: Mä tiesin kuitenkin et lapsi ei oo biologisesti mun lapsi, et tyttöystävä haluis mun kaa yrittää olla. Hän oli varmaan neljännel kuulla raskaana sillo, ku hän kerto niin ku asiasta.

Raskausaika

Lapsi näyttäytyi positiivisena, mutta isät eivät aina pystyneet nauttimaan raskausajasta. Erilaiset tekijät vaikuttivat jokaisella isällä kokemukseen raskaudesta. Esimerkiksi aikaisemmista isäksi tulemisen kokemuksista Pekka totesi raskauden olleen iloinen uutinen elämässä, mikäli raskaus oli ollut yhdessä suunniteltu. Nuorimman lapsen kohdalla Pekan kokemus raskaudesta ei ollut miellyttävä. Pekka koki lasten hankinnan olleen äidin oma päätös, jossa isää ei kuultu. Puoliso oli ilmaissut Pekalle halunsa hankkia lapsia, mutta se ei ollut tuntunut Pekasta hyvälle.

Pekka: Se vaan ilmotti et on raskaana ja meinaa pitää sen lapsen. Se oli mulle jotenkin viimeinen tikki. Mä sanon, et mää en niin ku pysty olee siin raskaudes millään tavalla mukana, että sä jätti tän ekan tytön mulle.

Petriä varjosti raskausaikana todistelun tunne. Sekä isän että äidin tuli reagoida synnytyslaitoksen huoleen vanhempien päihteiden käytöstä. Todistelun tunne sai Petrissä aikaa kokemuksen, että raskaus meni häneltä ohi. Petristä ja äidistä tuntui, että heidän tuli todistaa kuiville pääsy moneen otteeseen eri tahoille. Elämä tuntui muuttuvan ja perheen yhdessä pitäminen jännitti uudessa tilanteessa tulevaa isää. Viranomaisten toiminta ärsytti ja Petri toivoi tilanteessa yksilöllisempää kohtaamista ja kannustavampaa toimintaa.

Petri: Se meni se raskausaika sillan niinkun vähä ohikin. Meni kaikki energia siihen. Mut se oli semmosta tosi inhottavaa aikaa. Olis niinkun lakipykälän tai niinkun viranomais taholla ois vähän petraamista. Vähän yksilöllisesti rupeis kattoon niinkun porukan. Ettei niinkun tuomitse heti kaikkia tolleen noin että. Ei mitään kannustuksii missään mitään niinku.

Raskauden aikana Raimolle selvisi, että kaikki ei ollut parisuhteessa sitä, miltä näytti. Huoli lapsen ja äidin hyvinvoinnista heräsi miehen mieleen jo raskauden alkuvaiheessa. Raimolle omien sanojen mukaan uuden elämän realiteetit alkoivat selvitä. Pian Raimo huomasi, että puolisoilla ei ollut kaikki hyvin. Lapsen syntymän jälkeen Raimo löysi itsensä hoitamassa lapsen perushoitoa aivan yksin, kun puoliso ei ollut tähän kykenevä.

Raimo: No mie oon varmaan siinä mielessä poikkeus isä. Koska mä oon suurimmaksi osaksi vastannu pojan niinku vaipanvaihdoista ja kaikkest mahdollsesta. Mun ja pojan suhdehan on tosi läheinen ollu. Poika oli ensin mulla. Äidillä ei ollu mitään kykyä eikä resursseja siinä niinku akuuttissa tilanteessa yhtään omaa vastuuta.

Raskausaikana Mikko kamppaili raittiuden kanssa. Hänelle elämäntapamuutos toi tullessaan vaikeuksia. Mikon oli vaikeaa jättää entinen elämä päihteiden parissa taakseen. Mikko kertoi alamaailman kolkuttavan oven takana, vaikka hän yrittikin saada elämänsä kuntoon lapsen tulon myötä.

Mikko: Sitte meni jonkun aikaa, puolison maha vaan paisu ja paisu. Mun entinen elämä kolkutti taas ovelle et se, siel amfetamiinin alamaailmas. Siel oli sellast tosi paljo manipulointii ja, sellast ihmisten hyöäkskäyttöö. Et kato kun mä olin siirtynyt kokonaan pois sielt.

Pekan muistot raskausajoista olivat hyvin moninaiset. Pekka kuvasi tarinassaan kaikkien lastensa kohdalla nousseita tunteita. Pekka oli kohdannut jokaisen lapsen odotusaikana erilaiset haasteensa. Ensimmäisessä avoliitossa syntyneen pojan myötä Pekka oli jättänyt huumeiden käytön. Toisen lapsen kohdalla Pekka koki jännitystä. Parisuhteen tilanne ei ollut hyvä, ja Pekka epäröi lapsen hankintaa. Pelko ja jännitys ohjasi isää toimimaan äidin mielen mukaan. Mies myös pohti äidin ja lapsen siteen muodostumista raskausaikana. Lopulta hänelle selvisi, että hänestä tulisi tälle lapselle yksinhuoltajaisä.

Pekka: Raskaus o aina, jos on ku yhdes tehään ja on semmone niin ku hyvö ja lämmin ja välittävä suhde niin, sehän on aina iloinen homma. Sitä tehään niin ku yhdessä että tuntuu, et mulla on niin ku kokemuksii nytten niin ku sekä että. Sit tuln takas suhteeseen ja rupesin, tuin siinä raskauden aikana, hieroin ja. Mut silti mä koin, että mua ei oteta vakavasti. Sit varsinkin, kun kuuli, että sillo ni kuukaut ennen laskettua aikaa lapsi jää mulle, niin tottakai mul heräs pelko.

Pekka koki ensimmäisen lapsen syntymän hyvänä uutisena. Lapsen saanti oli hienoa, mutta se myös pelotti. Poikalapsi tuntui vievän Pekalta omaa tilaa, ja hän koki mustasukkaisuutta uutta lastaan kohtaa.

Pekka: Ei hitto, toi saa olla enemmän äitinsä vieressä kuin minä.

Toisen lapsen kohdalla Pekka tunnisti itsessään erilaisia tunteita. Toinen lapsi kietoi isän sormensa ympärille. Pekka myös koki ylpeyttä, kun huomasi vanhimman lapsensa asettuvan isoveljen rooliin. Kolmas lapsi ja raskaus toi mieleen huolen tunteita ja neljäs näyttäytyi äidin päätöksenä hankkia lapsi.

Elämänmuutos

Kaikilla isillä raskausaikaan liittyi elämäntapojen pohdintaa. Päihteet, väkivalta tai mielenterveysongelmat olivat olleet jokaisen isän elämässä mukana jollain tavalla. Uuden elämänvaiheen edessä asioita järjesteltiin kuntoon. Raskausaikana miehet kohtasivat erilaisia huolenaiheita. Elämä tuntui muuttuvan.

Petrillä vastuun tunne nousi esiin raskauden myötä. Petriä mietitytti elämän muuttuminen. Halu näyttää viranomaisille ohjasi raskauden aikana ja oli motivaattorina ongelmia työstäessä.

Petri: Vastuu painaa ja meidän elämä muuttuu. Vaikka hyväähän ne sillä. Mut tuli kuitenkin niin. Meinas jo ahistus iske, että tai semmonen vittu ko nyt uskota niin näyttää nyt sit. Niin näytetään nyt. Tai et tehään nyt sit sitä mitä te haluutte.

Vastuu jännitti Raimoa heti raskauden alkumetreistä lähtien. Tieto siitä, että puolisollla ei ole kaikki hyvin varjosti miehen ajatusmaailmaa läpi tarinan vaiheiden. Elämä näyttäytyi tulevalle isälle valintana, josta ei enää voinut perääntyä.

Raimo: Mä en niinkun kokenu sitä sinänsä negatiiviseksi tai muuta. Tota ainut vaan et suoraan sanoen se tilanne tämmönen yks yksittäinen käänne pelästytti mut tosi kovasti. Et se oli semmonen tilanne et mä tuln et ei oo kaikki kondiksessa.

Raimo alkoi pohtia talouskysymyksiä heti raskausuutisen jälkeen. Lapsen synnyttyä mies hoiti perheen arkea käymällä töissä ja kunnostaen perheelle oman kodin.

Raimo: Oltiin me pitkään yhdessä. Sinä aikana heti minä ehdin pyörittää yritystä ja ehdittiin remontoida yks vanha rätkä. Neljäsosa talosta ja tota kaikkea muuta et sellasia isoja asioita. Et oltiin pitkää ja siinä mielessä niinkun vaikka asiat ei ollu hyvin.

Mikolla isyysuutinen nosti pintaan pohdinnan isän merkityksestä lapselle. Mikko halusi hyödyntää mahdollisuuden olla isä. Mikko satsasi puolisonsa kanssa parisuhteeseen. Raskauden aikana pariskunta teki asioita, joita eivät olleet aiemmin tehneet.

Mikko: Puoliso kerto siit raskaudest, niin mulla oli aina ollu jotenkin haavana olla kuitenkin isä . Käyttää se isyys sillei et, antaa mitä itellä ei oo ollu . Puoliso oli raskaana ja vietettiin aika paljo aikaa yhes ja tehtiin asioit, käytiin Korkeasaares, elokuvis me tehtiin sellasii elämän asioit enemmän, kun entises elämäs mä ei koskaan tehnykkään tai muissa suhteissa et.

Pekka pohti omaa isyyttään ja koki isänä olon tärkeäksi itselleen. Vanhan elämän takaisin saaminen tuntui tärkeältä. Toimiva parisuhde ja työpaikka nousi keskiöön. Päihteiden käytöstä luopuminen nousi tärkeäksi Pekan elämässä.

Pekka: Ainaki semmosii omii isän kokemuksii. Ei semmost niin ku isää, isää kokemust ei oo ollu. Et on kokemusta siihen ja kummiski semmone, oli semmone vahva luotto ja usko siihen että, hyvin se menee ja sit. Sit oli tavallaan niin kiitollinenkin siitä, että oli saanu tavallaan sen vanhan elämän takas eli parisuhteen, työn. Oli niin ku se kaman vetäminen niin ku loppunu tavallaan lainausmerkeissä. Sitä lähti niin ku jotain uutta kohti.

Raskaasuutinen tuli siis kaikille miehille yllätyksenä. Alkujännityksen jälkeen puolison kanssa alettiin odottamaan lasta. Jokainen isä koki raskausaikana omanlaisensa haasteen, joka saattoi koskea päihteitä tai mielenterveysongelmia. Osaa miehistä turhautti raskauden aikana todistelun tunne. Osalla miehistä myös suhtautuminen omaan puolisoon ja parisuhteeseen saattoi muuttua. Lapsen tulo oli kuitenkin kaikille miehille positiivinen asia, kun se toteutettiin yhdessä puolison kanssa.

7 MIESTEN TUEN PIIRIIN PÄÄTYMINEN

Tarinoista nousi esille kolme tuen tarinatyyppeä, jotka ovat aktiivinen tuenhakija, yllättäen tuen piirissä ja tuen piirissä toisen tarpeiden kautta. Tarinatyyppien esittelyssä olen pyrkinyt kuvaamaan kaikkien miesten kokemukset tuesta.

7.1 Aktiivinen tuenhakija

Tuen piiriin päätyminen

Isien oma aktiivisuus avun haussa oli keskeinen tekijä, jonka kautta tämän tarinatyypin miehet päätyivät tuen piiriin. Tutkimuksessa mukana olleista kahdeksasta isästä Pekka ja Mikko hakivat itse apua ja tukea omiin ongelmiinsa. Pekan omat yritykset olla vuosi raittiina ennen lapsen syntymää olivat epäonnistuneet. Pekka muistelee tarinassaan tilannetta, jolloin hän jätti huumeiden käytön melkein kokonaan ensimmäisen lapsen raskauden aikana. Myöhemmin huumeet palasivat takaisin elämään. Tuen piiriin Pekka päätyy yksinhuoltajuuden myötä. Isä muistelee tilannetta huojentavana. Kuitenkin uuteen elämän vaiheeseen linkittyi pohdintoja, joihin mies tarvitsi ulkopuolista tukea.

Pekka: Tavallaan oli huojentunu et oli päässy jo johonki. Tavallaan niin ku semmoseen avun piiriin, ja huomata se että, tää ei ollukkaa nii kauheeta. Mut samalla sit, tuli niit huolenaiheit sitä mukaa, ku asiat oli auki että kauan mä saan olla Ensikodilla. Miten mun asuntoasiat järjestyy? Pärjäänkö mä yksin sen kans kotona? Et siin oli hirveesti kysymyksii. Miten voimakkaasti se vaikuttas muhun, ku mä jäänki sitten kun mä kotiudun kahestaan sen lapsen kanssa?

Mikko kuvasi huumeettomuutta tärkeäksi osaksi raskausaikaa, jolloin hän yritti raitistua. Puolison kanssa yhdessä tapahtunut retkahtaminen aloitti elämässä uuden ajanjakson. Mikon kohdalla tämä johti lopulta tuen piiriin. Keskustelut lääkärin kanssa ja pinnan palaminen olivat tekijöitä, jotka saivat

Mikon hakeutumaan päihdepolille ja äidin muuttamaan turvakotiin vastasyntyneen lapsen kanssa.

Mikko: Ne vei mut sit sairaalaan ja siellä vähän selvitettiin. Mä kerroin siellä mun kaikest käytöstä ja mitä ennen mä olin käyttäny. Sillon kun mä sain tietää et puoliso on raskaana ja mä olin hänen kanssaan, niin sit mä lopetin kaikki vahvemmat. Sieltä tuli lähete, päihdepolille. Sillon ku tää tapahtumaketju alko niin puoliso joutu turvakotiin, heti seuraavan päivän. Ne poliisit tuli hakeen mut mä kävin siel päihdepolilla. No se oli sielt päihdepolilt, mä kävin muutamassa ryhmässä siellä.

Tukimuodot

Jutteleminen oli molempien miesten mielestä tärkein tukimuoto, jota he olivat tilanteisiinsa saaneet. He pääsivät keskustelemaan muun muassa mielenterveyspalveluissa, isyysryhmissä ja Facebookin yksinhuoltajat isille suunnatuissa ryhmissä ja vertaistukiryhmissä. Keskustelut toivat miesten elämään toimivia tukimalleja, joita he pystyivät hyödyntämään arjessa ja isyydessä. Isät kokivat tukiryhmien opettavan heille rauhoittumisen keinoja. Tukiryhmissä saaduista toimintamallityökaluista miehet oppivat tuntemaan itsensä ja käyttäytymismallinsa. Työkalut auttoivat myös riippuvuudesta selviämässä. Mielenterveyskeskusten ja seurakunnan tarjoama perhetyö tarjosi neuvoja arjessa selviämiseen ja toimimiseen.

Pekka totesi, että olisi saanut apua enemmän, jos olisi uskaltanut pyytää. Saatuun tukeen Pekka oli erittäin tyytyväinen.

Pekka: Mä oon varmaan saannu apuu just niin paljo ku mulle on annettu. Mä oisin voinu enemmän pyytää, jos mä oisin ilenny. Kukaan ei niin ku osannu sillei lukea mun tarpeita. Ois niin ku osannu sanoo tarvi et ois ehkä tuputtanu ehkä enemmän, että tavallaan sit taas taloudellinen tilannekki on niin ku yhteiskunnas, jos oikeen ois halunnukki ois varmaan saannukki enemmän kotipalvelukäyntejä tai tämmösii, Must pääasias se palvelu on ollu kyl hyvää, niin ku Ensikodilla ja kotipalvelulla ja lastensuojelu on ollu tosi hyvä, hyvä juttu ja diakoniatyö.

Mikko tarinassaan totesi saaneensa luottamuksen palveluihin. Mies totesi, että kun apua pyytää, sitä myös saa. Vertaistuella oli suuri apu ja Mikko koki,

että ongelmien kanssa ei tarvinnut selvittää yksin. Mikko tiesi, että tarvittaessa hän saisi apua myös tulevaisuudessa.

Mikko: Mä oon saannu sellasen luottamuksen et aina kun uskaltaa pyytää apuu niin sitä saa. Vaikka me muutetaan kotiin, ettei olla Ensikodissa ni tänne voi soittaa. Sit on kaikkii muitkin tahoi et jotka auttaa, ettei niin ku ikinä ei oo oman onnen nojassa. Isäryhmissä vertaistuki on ollu tosi hyvää et, ei oo niin kun yksin paini sellasten samojen ongelmien kaa. Jatkoa ajatellen niin kuin sanoit, että tiedät että voit soittaa ja, tai muillekin tarkoitan, että muutenkin, et jos mä tarvin apua ni mä saan.

Kaikki yhteistyökokemukset, eivät olleet kuitenkaan positiivisia. Pekka toteaa lastenvalvojan käynneistä seuraavaa:

Pekka: Kyl niiku lastenvalvojalla käynnit on ollu tosi haastavii. Voi sanoo alentavii, vähän niin ku semmosii, et, mulla ei oo mitään oikeuksii. Sä vaan myönnät ja kirjotat nimen alle. Ne on ollu, niin ku niin nää viimesimmät, on ollu tosi ahistavii käyntejä että.

Tilanne nyt

Molemmille miehille tarinoissa oli yhteistä, että he olivat tyytyväisiä saamaansa tukeen ja että he kokivat saaneensa apua ongelmaansa. Tukea olisi voinut saada enemmän, jos olisi kehdannut pyytää. Tukitoimet eivät ole vielä loppuneet miesten elämässä. Miesten asenne saatua tukea kohtaan oli positiivinen.

Isät laajentaisivat tuen mielellään koskemaan koko perhettä. Mikko esimerkiksi kuvasi turvakodissa perheenä asumista helpottavaksi. Turvakodista molemmat saivat tarvitsemaansa tukea. Mikko kuvaili turvakotiin tuloa miehen roolissa jännittäväksi. Hän pelkäsi muiden asukkaiden ja työntekijöiden ennakkoluuloja omaa taustaansa kohtaan. Hänen yllätyksekseen ennakkoluuloja ei ilmennyt tukea hakiessa tai sen piiriin liittyessä. Jännittävästä kokemuksesta muutui hänelle positiivinen ja kannustava muisto.

7.2 Yllättäen tuen piirissä

Tuen piiriin päätyminen

Mauri, Petri ja Kauko päätyivät tuen piiriin viranomaisten ja neuvolan ohjaamana. Miehet eivät itse hakeneet apua, vaan heidät ohjattiin tuen pariin. Ulkopuolinen taho huomasi, että perheiden kotitilanteet tarvitsivat tukea.

Puoliso ilmaisi huolensa Maurin alkoholin käytöstä neuvolassa ennen lapsen syntymää. Tämä käynnisti Maurin kohdalla tukiprosessin. Mies koki, että tilanteessa häntä tarkkailtiin ilman syytä ja se ei tuntunut positiiviselta tulevasta isästä.

Mauri: Mehän tultiin ensikotiin niin kun kuukautta ennen, ku meijän lapsi synty. Tultiin sinne lastenhoidon lähettämänä, vois sanoa näin. Mää ite koen, että minut lähetettiin sinne tarkkailtavaksi minun alkoholinkäytön takia. Joka oli tullu esille tuolla neuvola käynnillä joskus.

Petrin kohdalla huoli perhetilanteesta ilmaistiin synnytyslaitoksella synnytyksen yhteydessä. Viranomaiset huolestuivat ja kokivat, että lapsen tilanne kotona tarvitsee ulkopuolista tukea välittömästi. Petrille tukiratkaisu ei ollut mieluinen. Hän koki, että tilanne pilasi häneltä kokemuksen lapsen syntymähetkestä.

Petri: Ku sillonki sitten, ku lapsi synty niin jotain jäämii löyty siittää mikä se on istukka. Mikä sitä sanotaa meni Helsingin laboratorioon vai minne. Minne lienii sinne korkeempaan. Se kesti muutama viikkon niin eihän siellä mitään ollu. Puoliso oli viikon vissiin siel vierotuksessa vaikkei sillä mitään ees siellä ollu. Et ne pääs oleen ees äitin kaa sillo. Et kyll nää viranomaiset pilas sen lapsen syntymän kyllä ihan kokonaan.

Kauko päätyi tuen piiriin juhlien jälkeisen tapahtumaketjun johdosta viranomaisten ohjaamana. Aikaisemmin tehty lastensuojeluilmoitus johti perheessä tukiasiakkuuteen. Kauko oli tilanteeseen tyytyväinen ja koki myös, että kotona olisi hyvä saada apua perheen tilanteeseen.

Kauko: Sit oltiin aika reilust, juotu ja menty baariin. Tultu sielt takas sinne asunnolle ja, sit siel tuli nyrkkkitappelu. Sit siit, seuras mun muistaakseni et ei ku, sitä

aikasemmin oli ollu vissiin tää, lasten, tai mikäs tää nyt on tää, ilmoitus? Lastensuojeluilmoitus.

Tukimuodot

Mauri, Petri ja Kauko ottivat tukitoimiehdotukset vastaan, vaikka kaikista miehistä tilanne ei tuntunut reilulta. Niin Mauri kuin Petri muuttivat yhdessä lapsen äidin kanssa Ensi- ja turvakotiin. Mauri ja Petri päätyivät tämän lisäksi myös A-klinikan asiakkaiksi. Kaikki isät osallistuivat miehille suunnattuihin tukiryhmiin. He alkoivat keskustella terapioissa tilanteitaan auki niin yksin, kuin yhdessä puolison kanssa.

Mauri kertoi, että häntä ei kohdattu tukiprosessin aikana ja hän koki siksi jäävänsä syrjään häntä koskevassa päätöksen teossa. Mauri toteaa, että tilanteessa äitiä kuultiin, mutta isää ei.

Mauri: Ensimmäisen kerran mä näin sosiaalityöntekijöitä lokakuun alussa jolloinka oli jo käytännössä päätetty, että puoliso sinne meneepi. Minäkin sinne saan tulla, jos haluan. No totta kai mä nyt halusin tulla sinne, mutta siihen menessä mua ei oltu kuultu asian tiimoilta henkilökohtaisesti millään muotoa.

Petrillä tuen piiriin päätyminen toi tullessaan myös syrjään jäämisen tunteita. Perhettä ei tunnutta uskottavan ja se tuntui Petristä turhauttavalta. Petri koki, että samoja asioita tuli todistaa moneen otteeseen eri tahoille. Kukaan ei tahtonut uskoa, että isä ja äiti onnistuisivat kuiville pääsyssä.

Petri: Koko ajan ja neuvolaa. Pelailivat ja joka paikkaan saatettiin samoja asioita koko ajan vakuutella, vanhoa ja todistella. Ja joka viikko sai käyä molemmat kuseksimassa siellä ja näyttelemässä. Tää menee kaikki energia siihen.

Kaukon kokemus tuen saamisesta oli positiivinen. Kauko totesi saaneensa puolisonsa kanssa toimivat työkalut arkeen. Kauko koki niiden auttavan arjessa perheen vaikeissa tilanteissa. Parisuhteessa ilmeneviin kommunikaatio-ongelmiin Kauko ei kuitenkaan kokenut saavansa oikeanlaista apua tuen piirissä.

Kauko: Kyl sielthän me saatiin aika hyvät työkalut sit tohon.

Haastattelija: Joo, onhan teijän tilanne rauhottunu kovasti.

Kauko: On just nimenomaan siihen niin ku saatiin apua, että jos se uhkaava tilanne että miten sitten toimitaa. Mut, ei siinäkään oo kummiskaa pureuduttu siihen asian ytimeen. Just se semmone, että pitäis vähä, tilanteen mukasest osata, katsoa ja toimia ja sitä että mitä toiselle voi sanoo.

Syy tuen tarpeelle jäi Maurille epäselväksi pitkäksi aikaa. Mauri arveli alkoholinkäytön olleen syy tuen piiriin pääntymiselle. Mauri olisi toivonut tulleensa kuulluksi häntä koskevassa päätöksenteossa ja hän elikin turvakodissa tietämättä tuen tarpeen syitä muutaman kuukauden ajan.

Mauri: Mutta hänellä oli se tuntuma aina, että mä olin niinkun juomassa mikä nyt ei niinkun pitänyt paikkansa. Et mä oon sen joka päivä ollu jo useamman vuoden ajan juonu. No tätä asiaa ei multa ollu koskaan kysytty eikä niinkun kysytty ennen, kun tammikuun loppukokouksessa tai mä toin tän esille. Lastensuojeluvirkailijalle että ne on asiat nyt näin ettei multa ole kysytty tähän mennessä niinkun asiasta yhtään mitää ja täällä myö ollaan jo kaks kuukautta kohta oltu ensikodilla. Mutta niinkun siinä mielessä mä näin sen, että se on niin kun se oikea syy siinä taustalla minkä takia mä jouduin tai me jouduttiin sinne ensikotiin.

Tilanne nyt

Tarinatyyppin miesten kohdalla tuki auttoi kaikkia eteenpäin elämässä. Onnistumisen kokemukseen vaikutti tukien aikana kohtaamiset työntekijöiden kanssa. Maurista ja Petristä yhteistyö tuntui välillä raskaalta, kun miehet eivät tulleet kohdatuiksi. Heistä myö todistelu tuntui raskaalle, varsinkin kun heille syntyi kokemus, että heidän tulisi todistaa raittiutensa enemmän kuin puolisoitensa. Kauko toivoi, että tuessa pureuduttaisiin päätekijään, joka oli johtanut perheen tuenpiiriin pääntymiseen ja tukea tarjottaisiin sen pohjalta lisää.

Kauko: No joo mut, että sekin pitäis tavallaan tehdä vähän toisel tapaa, että pitäis mennä ehkä tonne mielenterveys puolelle jutteleen myös. Ei sit o, asiaa saatu vaan niin ku, pöyälle.

Isien osallistuminen tukitoimiin vaikutti positiivisesti perheen arkeen. Mauri pääsi muuttamaan omaan kotiin puolen vuoden Ensi- ja turvakodissa asumisen jälkeen. A-klinikan avulla Petri ja Mauri raitistuvat.

Petri toteaa puolison saaneen apua myös tilanteeseensa. Avun saaminen tuntui isästä hyvälle ja rauhoittavalle. Turvallinen tunne säilyi isällä päivän ajan, sillä hänen ei tarvinnut kantaa huolta äidin päivän kulumisesta työpäivän aikana vaan hän tiesi, että kotona olisi kaikki työpäivän ajan hyvin. Molemmat perheessä saivat sisältöä elämään ja parisuhde alkoi Petrin mielestä voimaan paremmin tästä syystä.

Petri: Avovaimohan sai apuu paljonkin ja sitten toi se raittiustupa juttu teki tosi hyvää. Että sai päivään jotain tekemistä. Ette vaan ollu neljän seinän sisällä ja turhaudu että. Et se oli niin kun sai vähän sisältöä perhe elämäänkin. Kyllä ja sitten tuli soiteltuu, et miten on menny ja että tolleen noin. Välillä ne oli lenkillä. Välillä sitten taas oli päiviä, joo kun ties että ei tarvinnu soittaa. Riitti sitten niin ku tuli töistä kotiin riitti sitten niin keskustelu asiast. Ei tarvinnu tyylin ruokatunnilla soittaa, että mitä touhuut? Mitä teet? Et onko neljän seinän sisällä vai onko ulkon että.

Kaukon parisuhde muuttui tuen aikana. Puhuminen työntekijöiden kanssa tuntui Kaukosta tärkeältä ja toimivalta apukeinolta parisuhteessa. Pariskunnan ei tarvinnut antaa terapiaa toisilleen, vaan ammattiapu oli lähellä ja yhdessä käytyt tapaamiset auttoivat paria haastavissa tilanteissa kotona. Parisuhteen Kauko koki nyt paremmaksi ja onnistuneeksi, vaikka vielä työstettävää suhteessa olisi.

Kauko: Sillei niin sielt unohtuu paljon semmosii ongelma juttujaki mitkä vaikuttaa vieläki. Että niitä sillo on pitäny enemmin isompana ongelman Niin ku just nää, riitelyt ja haukkumiset ja huutamiset, ni ei sitä oo ollu enää. Mut että silti se sattuu vieläkki ku ei niit oo pyyetty anteeks ikinä eikä niit oo juteltu.

Asiakkuus ja tukitoimet säilyivät osana kaikkien miesten elämää. Isät eivät kokeneet tukea enää haitaksi elämässään. Nykyään he ovat tukeen hyvin tyytyväisiä. Tuki auttoi perhettä ja miehet osasivat kuvata uusia tapoja, miten tuki auttaisi heidän perhettään vielä lisää

7.3 Tuen piirissä toisen tarpeiden kautta

Tuen piiriin päätyminen

Raimo, Jukka ja Martti päätyivät tuen piiriin toisen perheenjäsenen tuentarpeiden kautta. Raimon tarinassa tukitoimet lähtivät liikkeelle avioerosta ja lapsen tukitoimitarpeista. Martin ja Jukan tarinoissa tuen piiriin päädyttiin lapsen mielenterveyteen liittyvän / kohdistuvan tukiprosessin myötä.

Raimon kohdalla avioero aloitti tukitoimiprosessin. Aluksi Raimosta tuli yksinhuoltaja avioeron jälkeen. Myöhemmin muuttuneen huoltajuuden myötä mies tarvitsi tukea isyyteensä toteutumiseen. Lapsi yö kyläili Raimon luona noin kerran kuussa. Perheelle järjestetyt tukitoimet koskivat lapsen ja isän tapaamisia ja lapsen hyvinvoinnin takaamista. Aikaisemmin perheen tukitoimiksi isä mainitsi perheneuvola-asiakkuuden ja lastensuojelun, josta isän kokemukset eivät olleet hyviä.

Raimo: Prosessi alkoi siitä, että oli perheneuvola asiakkuus olemassa. Ja sitä kautta koin aika pitkälle, että jäin siinä tilanteessa yksin. Ja aika silloin samat ihmiset kuitenkin oli siinä tuki tilanteessa, jotka niin kun jollain lailla myöskin olivat läsnä kun tätä ero prosessia käytiin.

Jukka tarinassaan päätyi tuen piiriin, kun lapsen itsetuhoisuuteen puututaan. Jukasta tuntui, että omat keinot olivat tilanteessa loppuneet ja tuki tuli perheessä tarpeeseen. Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen oli tilanteessa isästä kaikista tärkeintä.

Jukka: Huolen aiheetha oli lapsessa. Lapsen käytös. Käytös ja ne itsemurhauhkaukset ja muuta tai itsetuhoajatukset. Päälimmäisenä oli se, niin ku on sanottu, että pystytään, omat keinot on loppu. Ni millä me saadaan, lapsi takas raiteilleen.

Myös Martin tukitoimiprosessi lähti käyntiin lapsen tukitoimitarpeiden kautta. Martin tarinassa tuki kosketti koko perhettä. Isä oli tukitoimipäätökseen tyytyväinen ja koki, että koko perhe tarvitsisi tilanteeseen tukea. Keinot käsitellä lasta olivat vanhemmilla kotona loppuneet.

Tukimuodot

Martin tarinassa lapsen tukitoimet olivat lastenpsykiatrinen apu ja toimintaterapiatuokiot. Muu perhe ja Martti saivat keskusteluapua tilanteessa. Martti kuvasi puhumista helpottavaksi ja huojentavaksi tukitoimeksi. Martti sai puhuessaan väylän purkaa omia tunteitaan, koskien perheen tilannetta.

Martti: Ehkä niinkun helpottava semmonen ettei tarvi niinkun omas päässä nyt miettii. Sit kun on asioita mistä ollaan puolisonki kaa erimieltä, niin ne menee riitelyks sit ja silleen helppo ettei tarvi omaspääs niitä hautoa. Niin ku pääsee puhumaan jolleen. Ja sit tiää, ku kuitenkin silleen noi mejän ongelmatki on vähän sellasia asioita, ettei viittä ihan kaikille välttämättä puhuu. Niin ihan hyöä et jolleen saa avautuu niistä. Et silleen ihan helpotus et.

Raimo lähti omatoimisesti hakemaan apua omaan pahaan oloonsa ja hän kuvaili psykologilta saatua apua tärkeäksi itselleen. Tukitoimet psykologin kanssa kestivät noin vuoden verran, ja tänä aikana Raimo kävi puhumassa omaa "päättään auki". Raimo koki, että psykologin apu voisi olla hyvä tukimuoto myös lapselle. Kaikkeen tukeen isä ei ollut tyytyväinen. Isä koki osan tukitoimitapahtumista olleen epämurkavia hänen näkökulmastaan eikä hän kokenut tullessaan reilusti kohdelluksi tukitilanteissa. Hänen mielestään tapahtumat olisivat saaneet erilaisen käänteen, jos tilanteissa olisi ollut perheen toinen osapuoli hänen roolissaan.

Raimo: Näistä perheneuvolan ihmisistä tapahtu sellasia tapahtumia et, jos osat ois ollu toisin päin niin mä oisin lähteny sieltä raudat käsissä ulos. Mut nyt kaikki ne asiat ohitettiin mä jäin aika yksin sen tilanteen kanssa.

Jukka kuvaili lastensuojelun, koulun ja kodin välistä yhteistyötä päätukimuodoiksi perheelleen. Jukka itse sai keskusteluapua tukitoimekseen. Jukka tarinassaan kuvaili kokevansa dilemmaa siitä, ettei tunne omaa lastaan. Tämä huolestutti Jukkaa paljon. Esimerkiksi Jukan oli haastavaa ymmärtää mikä kuuluu murrosikäen ja mikä oli jonkin muun aiheuttamaa käytöstä lapsensa kohdalla. Perheessä oltiin valmiita kokeilemaan tarjottuja tukimuotoja, jotta lapsen tilanne saataisiin paremmaksi.

Jukka: Asioiden hoitoon ja, tai siis lapsen kohdalla ni, asioita saatu vihjeitä ja muita että mitä voi kokeilla.

Haastattelija: Nii ja prosessithan on kesken

Jukka: Nii on edelleen. Et tota kyl ne aina, aina kun me, vaimon kaa jutellaan, niin tota pitäskö meidän nytte kun, tukityöntekijät sano sillei ja sillei. Niin kokeillaanko nytte? Et joo kokeillaan.

Tilanne nyt

Jukka tarinassaan totesi olleensa tyytyväinen saatuun apuun lapsiperheen ollessa vaikeassa tilanteessa. Prosessin aikana kaikki apu ei kuitenkaan ollut hyvää. Jukka totesi, että asiat eivät olisi perheessä välttämättä niin hyvin, jos he eivät olisi vaihtanut paikkakuntaa. Isä siis totesi, että tukitoimet eivät olleet toimineet toisella paikkakunnalla.

Jukka: Ihan hyvää apuu, oikeestaan ollu tyytyväine. Sanotaanko että jos asuttas vielä Espoossa niin en olis tyytyväinen . Että tänne ku tultiin nii, me kerettiin alottaan se lapsen projekti siellä Espoon päässä, mutta siirty tänne sitten . Täällä kyllä sit tota pyörettiin ne kaikki tutkimukset mitä siellä tehtiin niin, ei mennykkään niin mitä, miten he olivat Espoon päässä olettanu että.

Martista saatu tuki ei vastannut tarpeeksi hyvin lapsen tarvitsemaa tukea. Martti ilmaisi huolen siitä, että pitkän selvittelyn jälkeenkään viranomaiset eivät osanneet todeta mikä perheen lapsella on hätänä. Isä koki, että tästä näkökulmasta tuki ei auttanut perhettä eteenpäin. Isä totesi lapsen saaneen apua psykiatrin ja toimintaterapian muodossa, mutta koska nämä eivät tuntuneet auttavan perheen tilannetta, ei Martti osannut todeta millaista lisätukea olisi tilanteeseen vielä toivonut lisää.

Martti: No sen aikaa mitä mie oon ollu tossa, niin ollaanhan sen lapsen kaa käyty lasten psykiatrisella ja toimintaterapiois. Nii vaikee sanoo mitää, mitä siin ois jääny kaipaamaan. Lähinnä ihmetyttää vaan, että kun ei oo ollu mitää apuu periaattees. On vaikee sanoo, mitä kaipaa saattikka sitten meil tommonen pari vuotta ollu. Saattikka puoliso ollu sit ihan kaiken aikaa tapellu näiden ongelmien kaa vuodesta toiseen. Lähinnä vähän niinku hämentyny, et ei niinku saa apuu oikeestaan mistään saa.

Isät kokivat kuitenkin, että osa tukitoimista auttoi heidän perheitään. Raimo, Jukka ja Martti toivoivat, että isät pääsisivät enemmän osallisiksi lastensa arkeen ja että lapset saisivat kaiken tarvitsemansa avun tilanteisiinsa. Esimerkiksi Raimo toivoi, että isän mielipidettä olisi kuultu paremmin tukipäätösprosessissa. Tilanne olisi voitu arvioida muullakin tavalla lastensuojelun ja muiden tahojen puolelta.

Raimo: Edelleen on hyvin voimakkaasti ja ne mielestäni aina aja sen lapsen etua. Et lapsen etu pitäis aidosti asettaa etusijalle. Eikä se tapatoimia. Vaan sit pitäis pystyvä kehittään neutraaleja tapoja toimia ja arvioimaan sitä tilannetta. Eikä vaan subjektiivisia kokemuksia vaan ihan meillä pitäis olla esim. sosiaalityössä ihan raksi ruutuun lomakkeita. Millä silloin se työntekijän henkilökohtaiset näkemykset paina niin paljon, kun lapselle voitais kattoo raksiruutuun. Se antais ees jollain lailla puolueettomamman pohjan siihen arviointiin. Sitä mää toivoisin.

Puhuttaessa tukitoimiasioista Martti toivoi, että hän saisi puolisoltaan enemmän tukea isyyteen. Kasvatuksellisen vastuun jakaminen tulisi toimia hänen mielestään paremmin kotona. Asiat tehdään heidän perheessään puoliksi ja näin tulisi tapahtua myös kasvatuksen näkökulmasta. Tukitoimia koskevissa keskusteluissa Martti koki olevansa se, joka kertoi perheen ja tukea tarvitsevan lapsen tilanteen niin kuin se oli. Tässä Martti toivoisi puolisoltaan lisää tukea.

Martti: Se on jo vähän sellanen kakspiippunen juttu. Välil tuntuu niin että puoliso ei välttämättä ihan kaikkii asioita tuo julki. Ja sittenki jos on jotain ongelmii ni ne on ehkä vähän kaunisteltuja. Ettei ne oo välttämättä ihan niin kun totta. Sit taas, kun mie sanon kaikki asiat ihan suoraan niinku ne on. Niin sit mull tulee itellään sellanen vähän paha mieli välillä. Tää tuntuuki siltä, että miksi se jää aina mun tehtäväksi sanoo nää. Mutta ku mie oon nyt olettanu, että ko on ihmisii kelle ois näistä asioista pitäis puhua. Niin mun mielestä sillon pitää puhuu. En mie sitä sano et puoliso valehtelee tai mitään. Mut että monessakin asiassa mis mie oon huomannu sen, et se ei välttämättä tuo niitä asioita kaikkii julki. Tai sit ne on just kaunisteltu, tai jos mie ne sanon niin sit se vasta myöntää ne et. Sillee on vähän vaikee ja keskenäänki noista niin kyll riiaks menee. Muuten nyt ei oo mitään.

Tilanne miesten kotona on tällä hetkellä hyvä ja rauhallinen. Raimon uusi puoliso jakaa hänen kanssaan arjessa vastuuta. Martin ja Jukan arki pyörii

perheen ja sen toimintojen ympärillä. Jukalla tilanne muuttui lapsen ja perheen hyväksi heidän muutettuaan toiselle paikkakunnalle. Jukka toteaa saavansa apua ja neuvoja tilanteisiin paljon. Tukitoimet jatkuvat yhä, ja miehistä Raimo ilmaisee toiveen, että apua löytyisi enemmän myös lapselle.

8 TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA

Tuen piiriin kuuluvat isät ovat ydinperheisiä, yksinhuoltajia ja tapaajaisia. Tarinoissa isäksi tultiin niin yhteisellä päätöksellä perheenisäyksen hankkimisesta kuin yllätyksenä. Tuen piiriin päädyttiin omasta tahdosta ja ohjatusti. Haasteita saattoi olla monenlaisia. Elämänmuutoksia ilmeni kaikissa isäksi tulemisen tarinoissa ja tuen piiriin päätyneen kuvauksissa. Kekkonen (2010) toteaa, että isäksi tullaan usein samaan aikaan monien muiden elämänmuutosten kanssa. Miesten elämäntavat ja ajankäyttö voivat muuttua rajusti muutamassa vuodessa. Tällöin muuttuvat myös elämän painopisteet, koetut tunteet ja tärkeäksi mielletyt asiat. (Kekkonen 2010, 50.)

Mesiäsiehto-Soukka (2005, 121) totesi tutkimuksessaan isyyden merkitsevän miehelle henkistä kehittymistä, uutta alkua ja itsetunnon vahvistumista. Tämän tutkimuksen tarinoissa ilmeni usein uusia alkujä ja lapsen myötä asioita alettiin laittaa kuntoon. Tapauksissa, joissa isyys tuli miehelle yllätyksenä muuttui miehen elämäntapa, tunteet ja tärkeäksi mielletyt asiat raskauden aikana merkittävästi. Päihdekäyttäytymistä, taloutta ja parisuhteen muotoa puntaroitiin isäksi tulemisen kuvauksissa.

Parisuhteissa tapahtui suuria muutoksia tarinoiden aikana. Osa palasi yhteen aiemman puolisonsa kanssa, muutamalla isällä parisuhde tuntui vahvistuvan ja muutama mies erosi puolisostaan. Tarinoista löytyi siis monia parisuhdemuotoja ja kuvauksia. Miehet kohtasivat lisäksi tarvetta todistella omaa pärjäämistään arjessa, kun päihitteettömyys sekä väkivallattomuus tuli raskaudenaikana todistaa niin itselle kuin muille.

Tukea tarvitsevat isät kokivat vanhemmuutensa tärkeäksi. Kekkonen (2010) toteaa perheen nousevan miehelle elämän keskeisimpiin asioihin lapsen syntymän myötä. Isät kokivat vastuun perheestä tärkeänä ja puhuivat isän

roolistaan ylpeinä. Miehet halusivat olla lapsen elämässä paikalla. (Kekkonen 2010, 51.)

Tutkimuksessani isät muuttivat elämänsä suuntaa sekä raskauden aikana että myöhemmin, tuen piiriin ohjattuina. Lapsen saaminen oli tärkeä etappi miesten elämässä. Raskausuutisen kuuleminen toi miehissä esille positiivisten ja negatiivisten tunteiden lisäksi myös jännityksen kokemuksia. Tarinatyyppejä verrattaessa miehet, joille isyys tuli yllätyksenä linkittivät jännityksen eri tekijöihin kuin suunnitellusti isäksi tulleet miehet. Suunnitellusti isäksi tullut mies yhdisti jännittämisen raskauden kulkuun ja taloudelliseen pärjäämiseen. Isä saattoi myös jännittää odotusaikana lapsen ja äidin terveyteen liittyviä kysymyksiä. Miehelle, joille isyys ei ollut suunniteltu jännitys linkittyi pärjäämiseen ilman päihteitä, taloudellisiin kysymyksiin ja parisuhteen säilymiseen.

Håland ym. (2014) havaitsivat tutkimuksessaan, että isäksi tuleminen ei aina tunnu miehestä halutulta. Isät voivat tuntea vihaa, koska ovat sidoksissa lapseen eivätkä he enää esimerkiksi pysty tekemään kaikkea, mitä haluavat. Myös huomion saamisen puute korostuu ja konflikteja syntyy, kun puoliso saa enemmän huomiota esimerkiksi neuvolassa ja tuen piirissä kuin mies itse. Miehet voivat myös muun muassa huomata saavansa omien puolisoitensa lisäksi muilta naisilta vähemmän huomiota kuin ovat aiemmin saaneet. Tutkimuksessani ei-suunnitellusti isäksi tulleet miehet kuvailivat tunteitaan osin mustasukkaisuuden kautta. Miehet kokivat, että heidän tuli jäsentää oma roolinsa äidin rinnalla uudelleen, kun lapsi vei äidin aikaa enemmän.

Miehiltä odotetaan raskauden aikana enemmän kuin äideiltä, ja he voivat kokea odotukset ylitsepääsemättömiksi ja pelottaviksi. Odotukset isää kohtaan saattavat myös ilmetä vasta kun lapsi on syntynyt. (Håland ym. 2014, 183- 184.) Myös suunnitellun raskauden yhteydessä isä saattoi tuntea turhautumisen tunteita, kun raskauden aikana puolison tarpeet tuli täyttää. Tämä vaikutti miehen kokemukseen parisuhteen onnistumisesta. Raskauden aikana puolisoista selvisi uusia puolia. Nämä eivät aina olleet miehistä mieluisia ja parisuhde ei enää nostanut miehessä esiin positiivisia tunteita tämän jälkeen.

Raskausuutinen ilmeni miehille iloisena asiana, kun raskaus oli yhdessä suunniteltu. Mykkänen ja Huttunen (2008, 172) ovat tutkimuksessaan todenneet, että jos miehen ja naisen parisuhde on heikolla pohjalla, saattaa raskausuutinen herättää miehessä kielteisiä ajatuksia ja tunteita. Näin kävi myös muutamalle isälle tässä tutkimuksessa. Näille miehille isäksi tuleminen oli yllätys. Yksi miehistä myös totesi sen olleen epämiellyttävä kokemus. Raskaus oli ollut miehen mielestä äidin oma päätös, jossa miehen toiveita ei ollut kuultu tai otettu huomioon.

Mykkänen (2010, 67) on todennut, ettei normatiivinen isyyspolku tarkoita, etteivätkö isät voisi poiketa toisistaan. Raskausaika voi olla miehelle erittäin vaativa aikakausi, jolloin mies organisoii omaa identiteettiään uudelleen. (Håland, Lundgren, Schauer Eri & Lidén 2014, 178). Ei ole yhtä ja oikeaa ikää tulla isäksi, toteaa Mykkänen tutkimuksessaan. Puolisosta eroaminen voi olla myös osa normaalia isyyspolkua. Eroon voi vaikuttaa muun muassa lapsen hankinnan ajankohta. Mies saattaa haluta pidentää nuoruuttaan, ja perheen perustamisen ajankohta tällöin myöhenee. (Mykkänen 2010, 67.) Parisuhteen kariuduttua miehistä saattoi isäksi tuleminen tarinoissa tulla hetkellisesti yksinhuoltajavanhempia. Näin kävi kahdelle miehelle. Tilanne saattoi kuitenkin myöhemmin muuttua tapajaisyydeksi. Tämä tilanne johti näiden miesten kohdalla myös tuen piiriin päätymiseen.

Kaikissa tarinatyypeissä isät panostivat puolisoidensa hyvinvointiin ja pääosin tunteet säilyivät näissä kuvauksissa positiivisina. Eerola (2009, 25) toteaa hyvän parisuhteen tukevan miehen vanhemmuutta. Hyvä ja toimiva parisuhde myös määrittä tässä tutkimuksessa isyyden toteutumista tuen piirissä. Kekkonen (2010) toteaa, että ensimmäisen lapsen ensimmäiset ikävuodet ovat tilastoissa todennäköisimmin aikaa ottaa avioero, tehdä syrjähyppy tai saada parisuhde muuten pois raiteiltaan. (Kekkonen 2010, 55). Ainoastaan yksi isä pääsi toteuttamaan vanhemmuutta haluamallaan tavalla päädyttyään tuen piiriin toisen tarpeiden kautta. Tarinatyyppin kaksi muuta isää kokivat, etteivät täysin päässeet vaikuttamaan lapsen kasvatukseen haluamallaan tavalla.

Tuen piiriin päätyminen syyt saattoivat siis löytyä äideistä, lapsista ja isistä itsestään. Tuki kosketti päihteiden kanssa kamppailua, perheväkivaltaa tai perheenjäsenen mielenterveysongelmia. Kaikkeen tukeen ei oltu tarinoissa tyytyväisiä eikä isiä aina miellyttänyt tukimuoto, tai siitä saatu lopputulos. Isien tarinoista löytyi kuitenkin paljon positiivisia tuenkuvauksia ja vaikka negatiivisia kokemuksia olisi ollut, niin usein tarinat päättyivät pääsääntöisesti positiiviseen kokemukseen tuesta. Kaikki isät olivat tyytyväisiä johonkin tuessa tai sen tapahtumisissa ja isän kuuleminen tukiprosessissa oli suurin tekijä, joka vaikutti koettuun tyytyväisyyteen. Isät, joita kuultiin, olivat tyytyväisempiä kuin isät, joille tukiprosessi oli epäselvä. Isät siis kokivat tässä tutkimuksessa jäävänsä äitejä enemmän syrjään. Aiempaan tutkimustietoon verrattaessa, myös tässä tutkimuksessa informaatio tukiprosessin kulusta ei myöskään aina kulkenut isälle asti. (ks. Mesiäislehto-Soukka 2005, 124).

Aktiivinen tuenhakija kuvasi olevansa tukeen täysin tyytyväinen. Tämä poikkesi täysin kahdesta toisesta tarinatyyppistä. Yllättäen tuen piirissä olleet isät kertoivat tyytymättömyyden tunteestaan, joka linkittyi vahvasti jo aiemmin mainittuun isän kuulemiseen tukiprosessin aikana. Mesiäislehto-Soukka (2005) on todennut, että perheen kohtaaminen on yleensä äitisuuntautunutta. Isät kokevat tulleen ohitetuksi kohtaamisissa. Perhevalmennuksessa isät kokivat tällaisen toiminnan puutteellisena. Isät eivät päässeet osalliseksi keskusteluihin ja heidän tietämystään ei hyödynnetty. Ohjaus koettiin puutteelliseksi niin ennen lapsen syntymää kuin syntymän jälkeen. Tutkimuksessa isät kokivat jäävänsä terveydenhuollon ulkopuolelle ensimmäisen lapsen tai avioeron jälkeen. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 124.) Myös tässä tutkimuksessa isät kokivat samanlaisia tunteita kuin Mesiäislehto-Soukan tutkimuksen miehet. Yllättäen tuen piirissä olleille miehille tuen piiriin päätyminen syy oli pitkään epäselvänä. Miehet eivät kokeneet, että heitä olisi otettu huomioon tukipäätösten teossa tasavertaisesti äidin rinnalla. He eivät myöskään tulleet kuulluiksi tukiasiasta. Tuen piirissä toisen tarpeiden kautta olleet isät taas linkittivät tyytymättömyyden tukiprosessiin. Aikaisemmat tukimuodot eivät olleet toimineet tai mies koki tulevansa kohdelluksi eriarvoisesti tukitoimien aikana.

Myös paikkakuntien väliset erot tukiresursseissa vaikuttivat tyytyväisyyden tunteeseen miesten tarinoissa.

Puhuminen esiintyi kaikissa tarinatyypeissä päätukimuotona ja sen koettiin auttaneen elämässä eteenpäin. Kohtaamiset olivat arvokkaita ja ne auttoivat isiä tuntemaan itsensä ja käytösmallinsa paremmin. Puhuminen oli keskeisenä tekijänä vaikuttamassa muun muassa riippuvuuden purkuun aktiivisella tuenhakijalla. Yllättäen tuen piiriin päätyneet miehet kokivat saaneensa elämänsä takaisin puhumisen avulla, sillä he saivat sitä kautta apua omaan huoleensa ja pahaan oloonsa. Isät myös kokivat puhumisen ja terapian auttavan perheenjäseniään akuuttitilanteiden aikana.

Tilanne tänä päivänä kuvattiin jokaisessa tarinassa melko positiiviseksi. Kaikissa tapauksissa tuki oli vielä läsnä elämässä. Aktiivinen tuenhakija oli tyytyväinen ja kuvaili lisätukimuotoja, joiden hän kokisi auttavan perhettä eteenpäin. Yllättäen tuen piiriin päätyneiden isien kokemukset muuttuivat tarinan loppua kohden. Tuen tarpeet alettiin tunnistaa ja tuen saaminen koettiin positiiviseksi. Miehet osasivat kuvailla tukimuotoja, joita halusivat perheelleen lisää. Myös tuen piirissä toisen tarpeiden kautta olleet isät olivat tyytyväisiä tuen toimivuuteen. Ainoastaan yksi isistä ilmaisi, että toivoisi lapselleen lisätukea jo saatujen lisäksi.

Tuen piirissä olevat isät pyrkivät nykyään ottamaan vastuuta perheestään hyvinkin aktiivisesti. Lapsen psykologisesta hyvinvoinnista pidettiin huolta, jopa omista oikeuksista luopuen. Miehet olivat valmiita joustamaan omista tarpeistaan lapsensa tähden. Ruisniemen (2006, 184) tulosten tavoin oli myös tässä tutkimuksessa vanhemmuus merkittävä motivaattori päihderiippuvaiselle isälle raitistua. Tutkimuksessa lapsi toimi motivaattorina selviytyä haasteesta ja päästä osaksi perheen elämää olemalla isän malli lapselleen. Osalle isistä raitistuminen tapahtui helpommin kuin toisilla.

Tuet mahdollistivat isyyden toteutumisen ilman päihteitä, väkivaltaa ja ongelmia. Oma valinta olla arjessa läsnäoleva isä ohjasi kaikkia miehiä kohti "normatiivista" perhe-elämää.

Jatkotutkimus

Tutkimukseni pohjalta käy selvästi ilmi, että asiantunteva ote perhetyöhön ei saa linkittyä ainoastaan äidin tukemiseen, vaan isät tulisi myös huomioida. Ilman kohtaamisia ja tiedonkulkua ei isävanhemmalle anneta samoja mahdollisuuksia vanhemmuuteen ja päätöksentekoon kuin äidille. Päiväkodit, neuvolat, kerhot ja harrastustoiminnat jakavat vanhempien kanssa kasvatustehtävää. Jos molemmat vanhemmat eivät ole tietoisia kaikesta lastaan koskevasta tiedosta, ei tällöin vanhemman oikeus toteudu.

Tutkimuksessani keskityttiin isien kuvauksiin isäksi tulemisesta ja tuen piiriin päättämisestä. Analyysini ulkopuolelle jäivät isien kuvaukset perhe-elämän vietosta. Jatkotutkimuksessa voitaisiin keskittyä isien kuvauksiin lasten kanssa vietetystä ajasta. Olisi tärkeää myös selvittää, miten isien omat elämänvalinnat vaikuttavat isyyden ja perhe-elämän kehittymiseen tulevaisuudessa ja pääseekö lapsi vaikuttamaan isän isyyspolkuun. Kiinnostavaa jatkotutkimuksen kannalta olisi myös onko raiteilleen saatu elämä pysyvää ja säilyvätkö tuet perheen elämässä pitkään. Jatkossa tutkimusaineistoa voisi myös kerätä haastatteleamalla lapsia esimerkiksi sen osalta, kuinka he kokevat isiensä vanhemmuuden elämässään.

Varhaiskasvatustieteen alalla äitiyteen kohdistuneet tutkimukset ovat kautta aikain olleet yleisempiä. Tieteen alalle kaivataankin lisää tutkimusta isyyden, ja etenkin yksinhuoltajaisyyden saralta. Tutkimukseeni pohjaten voitaisiin jatkossa tarkastella myös yksinhuoltajaisia tuen piirissä ja sitä, kuinka he kokevat tuen saannin vaikuttavan vanhemmuuteensa ja kohdataanko heidät eri tavalla prosessissa kuin muut kahden vanhemman muodostamat perheet tai yksinhuoltajaäidit.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2014. Isyyden aika: Historia, sukupuoli ja valta 1990- luvun isyyskeskusteluissa. Turun Yliopisto.
- Aalto, I & Mykkänen, J. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset – raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusverkoston Verkojulkaisusarja:
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkojulkaisut/IsyydenIhanteetArkiJaKokemukset_painoversio.pdf (Viitattu 1.5.2015.)
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C.S., Bradley, R.H., Hoffreth, S. & Lamb, M. E. 2010. Fatherhood in Twenty-First Century. *Child Development* 71 (1), 127-136: <http://web.a.ebsco-host.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=50b0f64e-3d15-4d5a-9644-6b80a2eb292b%40sessionmgr4003&vid=1&hid=4104> (Viitattu 2.8.2016.)
- Freeman, M. 2015. *The Handbook of Narrative Analysis*.
<http://onlinelibrary.wiley.com/book/10.1002/9781118458204> (Viitattu 18.9.2015.)
- Eerola, P. 2009. Lapsikeskeisempi isyys – kolme tarinaa nuorten koulutettujen miesten astumisesta isyyteen. *Nuorisotutkimus* 27 (2), 15–28.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isyyskokemusten jäljillä. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki. Gaudeamus, 7–18.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* 8. painos Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2002. *Teemahaastattelu: Opit ja Opetukset*. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. metodin valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 24-42.
- Heikkinen, H. 2010. Narratiivinen tutkimustodellisuus kertomuksena. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin*

ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 143-159.

- Hetherington, R. 2002. *The Welfare of Children with Mentally Ill Parents: Learning from Inter-Country Comparisons*. Chichester, West Sussex, U.K: Wiley- Blackwell.
- Herrman, D .2009. *Basic elements of narrative*. Chichester, U.K.; Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Hokkanen, T. 2002. ``Sitä eletään sitä eronneen perheen elämää``. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) *Perhe ja vanhemmuus Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 119- 140.
- Husso, M. 2003. *Parisuhdeväkivalta Lyötyjen aika ja tila*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Huttunen, J. 2001. *Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, J. 2014. *Isyyden muutos ja tulevaisuus*. 2014. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki. Gaudeamus, 178-196.
- Hänninen, V. 2010. *Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä*. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos*. Jyväskylä: PS-kustannus, 160-177.
- Håland, K. Lundgren, I. Schauer Eri, T. & Lindén E. 2014. *The Meaning of Men`s Experiences of Becoming and Being Fathers, in Men Who Have Subjected Their Partners to Violence*. *Fathering Vol 12, No. 2, Spring 2014*, 178-195. the Men`s Studies Press.
- Itäpuisto, M. 2005. *Kokemuksia alkoholiongelmaisten vanhempien kanssa eletystä lapsuudesta*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 124. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Itäpuisto, M & Grönfors, M. 2004. *Isä, poika ja pullon henki. Juoppo isä pojan ongelmana*. Teoksessa V. Hänninen & O. Ylijoki. (toim.) *Muuttuuko ihminen?* Tampere: Tampere University Press, 139-154.
- Kekkonen, J. 2010. *Isä venyy, Isä jaksaa*. Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa. (toim) *Isyyden kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto, 50-59.
- Klein, Michael & Quintan, Claudia (2002) *Zur Langzeitentwicklung von Kindern stationär behandelte alkoholabhängiger Eltern*. *Suchttherapie* 3, 233-240.

- Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä - muuttunut mies? Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja*. Tampere. Vastapaino, 89–108.
- Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere. Vastapaino, 446–459.
- Lamb, M.E. 2010. How Do Fathers Influence Children's Development? Let Me Count the Ways. In M.E. Lamb (eds.) *The Role of the Father in Child Development*. 5th Edition. Hoboken, New Jersey, Wiley, 1–26.
- Lincoln, Y. & Guba, E. 1985 *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park: Sage.
- Marsiglio, W. 2004. Studying fathering trajectories: in-depth interviewing and sensitizing concepts. Teoksessa R. D. Day & M. L. Lamb (toim.) *Conceptualizing and measuring father involvement*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 61–82.
- Marsiglio, W. & Roy, K. 2012. *Nurturing Dads. Social Initiatives for Contemporary Fatherhood*. New York. Sage.
- Mesiäislehto-Soukka, Helinä. 2005. *Perheenlisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Mykkänen, J. & Huttunen, J. 2008. Isäksi tulon tunteet. Teoksessa E. Sevón & M. Notko (toim.) *Perhesuhteet puntarissa*. Tampere: Helsinki University Press, 169–187.
- Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. *Jyväskylä Studies In Education, Psychology and Social Research* 382.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2014. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki. *Gaudeamus*, 49–64.
- Mäkinen, O. 2006. *Tutkimusetiikan ABC*. Helsinki. Tammi.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. *Perhebarometri. Väestötutkimuslaitoksen katsauksia E24*. Helsinki: Väestöliitto.
- Panter-Brick, C. Burgess, A. Eggerman, M. McAllister, F. Priett, K. & Leckman, J. 2014. Practitioner Review: Engaging fathers - recommendations for a game change in parenting interventions based on a systematic review of the global evidence. Teoksessa *Journal of Child Psychology and Psychiatry* Volume 55, Issue 11, 1187- 1212.

- Partanen, T. & Holma, J. 2002. Vaihtoehto väkivallalle. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 188-207.
- Patton, M. Q. 2002. Qualitative research & evaluation methods. Sage: Thousand Oaks.
- Pease, Bop (2000) Recreating men. Postmodern masculinity Politics. SAGE, London.
- Perälä-Littunen, S. 2004. Cultural images of a good mother and a good father in three generations. University of Jyväskylä:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13379/9513917797.pdf?sequence=1> (Viitattu 24.2.2015.)
- Pirskanen, H. 2011. narratiivisessa tutkimuksessa Alkoholi, isyys ja valta - ongelmajuovat isät miesten elämäntarinoissa. Väestöliitto:
http://vaestoliitto-fibin.directo.fi/@Bin/48e5516819b896992470bc624e9a46a1/1424781364/application/pdf/3231027/Alkoholi%20isyys%20ja%20valta_net.pdf (Viitattu 24.2.2015.)
- Pleck, J. H. 2010. Paternal involvement. Teoksessa M. E. Lamb (toim.) The role of the father in child development. Hoboken, NJ: John Wiley, 58-88.
- Pleck, J. 2007. Why Could Father Involvement Benefit Children? Theoretical Perspectives. Applied Development Science Vol. 11 (4), 196-202.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tampere: Vastapaino.
- Ruisniemi, R. 2006. Vanhemmuus päihderiippuvuudesta toipumisen voimavarana. Teoksessa R. Nätkin (toim.) Pullo, pilleri ja perhe - Vanhemmuus ja päihdeongelmat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salo, S. 2009. Viisas vanhemmuus – Millaisen mallin annat lapselle - ohjelma. Tampere: Punamusta:
<http://www.lastenseurassa.fi/pub/files/neuvolaopas.pdf> (Viitattu 22.11.2016.)
- Solantaus, T. 2001. Lapset ja vanhemman mielenterveyden häiriö. Teoksessa Inkinen, M (toim.) Näkymätön lapsi aikuispsykiatriassa. Helsinki: Tammi, 19-33.
- Solantaus, T. 2006. Vanhemman masennus ja lapset. Teoksessa Hokkanen, L & Sauvola, M (toim.) Puhumattomat paikat puheenvuoroja perheestä. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 230- 250.

- Solantaus, T. 2013. Opas vanhemmille, joilla on mielenterveyden ongelmia. Miten autan lastani?. (toim.) THL: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110699/URN_ISBN_978-952-245-668-7.pdf?sequence=1 (Viitattu 6.1.2017.)
- Sosiaali- ja Terveysministeriö. 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys ja lastenneuvoloissa. Helsinki: Yliopisto paino.
- Syrjälä, L. 2002. Elämänkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. metodin valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 203-217.
- Söderström, K. & Skårderud, F. 2014. The Good, The Bad, And The Invisible Father: A Phenomenological Study of Fatherhood in Men with Substance Use Disorder. *Fathering*, Vol 11, No 1: Men's Studies Press.
- Taipale, S. 2006. Sairaalan tuella raitis perhe?. Teoksessa R. Nätkin (toim.) Pullo, pilleri ja perhe - Vanhemmuus ja päihdeongelmat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Toolan, M. 2012. Narrative - A critical linguistic introduction. Second Edition: <https://www.dawsonera.com/readonline/9780203714706/startPage/28> (Viitattu 28.9.2015.)
- Ylikännö, M. 2009. Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidas esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (2), 121-131.
- Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? : viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Jyväskylän yliopisto.
- Varjonen, V. 2015. Huumetilanne Suomessa 2014. Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print: Tamepere.
- Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Tampere. Vastapaino, 29-63.
- Värri, V-M. 2002. Hyvä kasvatust - kasvatust hyvään. Tampere: University Press.

LIITTEET

LIITE 1

Kriisit isän elämäkulussa -hanke

Yhteistyökumppanit: Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto ja Ensi- ja turvakotien liitto

Päivämäärä _____

Taustatiedot

1. Ikä ____ vuotta.
2. Tämänhetkinen siviilisäätö (ympyröi ne vaihtoehdot, mitkä koskettavat sinua)
  - av(i)oliitossa
  - eronnut
  - parisuhteessa
  - sinkku
  - Jokin muu, mikä _____

3. Koulutus (ympyröi ja/tai täytä puuttuvat kohdat)

- Peruskoulu kyllä ei
- Ylioppilas kyllä ei
- Ammattitutkinto, mikä _____
- Alempi korkeakoulututkinto, mikä _____
- Ylempi korkeakoulututkinto, mikä _____
- Muu koulutus, mikä _____

4. Olen tällä hetkellä (ympyröi ja tarkenna viivalle)

- a) työelämässä, ammattini on _____

- b) opiskelija, opiskelualani on _____
- c) työelämän ulkopuolella, missä? _____
5. Lasten ikä/iät _____
6. Lapsen/lasten sukupuoli ____ tyttö(ä) ____ poika(a)
7. Asumis- /perhemuoto. Keitä asuu kanssasi tällä hetkellä (ympyröi)?
1. ei ketään
  2. lapsi/lapset ja lapsen äiti
  3. lapsi/lapset (ainakin osan ajasta, ks. lisää kohta 8)
  4. lapsen äiti
  5. muita, keitä? _____
8. Mitä on lapsen/lasten huoltajuudesta on päätetty? Yksin / yhteishuoltajuus vai joku muu?
- _____
9. Asumisjärjestelyt (esim. kuinka usein / paljon lapset asuvat kanssasi?)
- _____
10. Lapsen/lasten äidin ikä _____ vuotta
11. Lapsen/lasten äidin ammatti _____
12. Lapsen/lasten äidin koulutus (ympyröi ja/tai täytä puuttuvat kohdat)
- Peruskoulu   kyllä   ei
  - Ylioppilas   kyllä   ei
  - Ammattitutkinto, mikä _____
  - Opistoasteen tutkinto, mikä _____
  - Korkeakoulututkinto, mikä _____
  - Muu koulutus, mikä _____

Haastatteluani saa käyttää opetus- ja tutkimuskäyttöön (ympyröi).

Kyllä   ei

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2

Haastattelukysymykset:**Isäksi tulemisen polku**

Kerro isäksi tulemisen matkasta niin kuin haluat siitä kertoa. Toivoisin, että kertomuksessasi tulisi esille seuraavia asioita:

(jos isällä monta lasta, voi isä valita mistä kertoo – tarkoituksena kuitenkin selvittää haastavaa elämäntilannetta à Sen lapsen syntymän aikana, jolloin haasteita tai kriisiä on esiintynyt).

Apukysymyksiä: (aloita aina KERRO-sanalla, se ohjaa monisanaisempaan kerrontaan)

- Millainen oli elämäntilanteesi, kun sait tietää raskaudesta? (seurustelusuhde, kenen kanssa asuit, työ/opiskelu..)
- Miltä tieto raskaudesta tuntui? Millaisia Ilon- ja huolenaiheita tällöin oli?
- Mitä jäi mieleen raskausajasta?
- Kun lapsi syntyi, millainen tilanteesi silloin oli? Miltä silloin tuntui?
- Millaisia ajatuksia isäksi tulo herätti sinussa?

Isänä oleminen

1. Kerro nykyisestä elämäntilanteestasi.
  - 1.a. kuka/ketkä kuuluvat perheeseesi?
  2. Millaista on arkesi? (kuvaus tyypillisestä päivästä aamusta iltaan)
    - 1.a. Mitä teet laps(i)esi kanssa?
    - 1.b. Milloin ja kuinka paljon vietät aikaa laps(i)esi kanssa?
  3. Millainen lapsi (millaiset lapset) sinulla on?
    - 1.a. Kuvaa muutamalla sanalla millainen hän on (millaisia he ovat) luonteeltaan.
    - 1.b. Mistä hän pitää ja ei pidä / Mistä he pitävät ja eivät pidä?

1.c. Mille hän nauraa / he nauravat?

1.d. Entä milloin lapsesi suuttuu(vat)? Miltä sinusta silloin tuntuu? Entä miten hoidat tilanteen?

4. Millainen isä sinä olet? Vahvuudet, heikkoudet, toiveet. Millainen haluaisit olla?
5. Mitkä asiat isyydessäsi tuottavat iloa? Entä huolta?
6. Millaiset asiat arjessa auttavat sinua jaksamaan?
7. Millaisia asioita / tehtäviä sinulle isänä kuuluu, mitkä ovat sinun vastuullasi (konkreettisia esimerkkejä)? Esim:

1.a. lastenhoito- ja kasvatustehtäviä

1.b. talouteen liittyviä asioita

1.c. kotityöt

8. Kun elämässäsi tulee vastaan huolia tai jokin mietityttää isänä olemisessa, kenen kanssa voit jutella?
9. Millaisia huolenaiheita sinulla oli tullessasi tähän isäryhmään/ tämän tuen piiriin?
10. Millaista apua olet saanut? Mikä on sinusta toiminut hyvin? Entä mitä olet jäänyt kaipaamaan? Millaista apua ja tukea olisit tarvinnut tai toivonut?

Suhde lapsen äitiin

Kerro muutamalla lauseella suhteestasi lapsen äitiin

1.a. Millaisista asioista sovitte ja neuvottelette?

1.b. Miten teillä sovitaan lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista? Kerro jokin esimerkki.

1.c. Saatko tukea isyyteen lapsen äidiltä? Jos saat niin kertoisitko millaista se on.

Mitä vielä, jäikö jotain kertomatta? Olisiko sinulla jotain kysyttävää, lisättävää tai kommentoitavaa?

Viimeiseksi: Miltä tuntui olla haastattelijana?

LIITE 3

(Isälle jaettava)

Hyvä Kriisit isän elämänculussa -hankkeen haastateltavaksi lupautunut,

Lämmin kiitos Sinulle jo etukäteen! Osallistut tärkeän asian selvittämiseen ja ennen kaikkea yhteen tutkimuksenteon olennaisimpaan pisteeseen, aineistonkeruuseen.

Isien henkilökohtaiset kokemukset isyydestä puhuttavat niin vanhempia, perhetyöntekijöitä, poliitikkoja kuin tutkijoita. Isyyttä käsittelevää tutkimusta on tehty viime vuosikymmeninä yhä enemmän. Liian vähän on kuitenkin selvitetty erilaisia elämän kriisejä ja haasteita kohdanneita isiä eli saatu tietoa siitä, mihin asioihin on saanut apua ja tukea, miksi, milloin ja millaista hyötyä siitä on ollut. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme JUURI SINUN kokemuksiasi ja käsityksiäsi isyyden eri puolista ja erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvistä iloista ja huolista. Tähän ei ole oikeita tai väärä vastauksia, kaikki kokemukset ovat yhtä tärkeitä.

Tutkimuksemme noudattaa tieteelliselle tutkimukselle asetettuja eettisiä pelisääntöjä. Tämä tarkoittaa tässä sitä, että nimeäsi tai muita tunnistetietoja ei tule esille missään vaiheessa tutkimusprosessia. Niin haastattelijalla kuin tutkijoilla on vaitiolovelvollisuus. Voimme kuitenkin tutkimusraportissamme nostaa esille isien kokemuksia ja elävöittää tekstiä esimerkiksi muutaman rivin aineistokatkelmilla (peitenimiä käyttäen).

Kiitos vielä kerran! Ethän epäröi ottaa yhteyttä meihin, mikäli sinulla jää kysyttävää!

Yhteystiedot

Koordinaattori

- Pirjo Kotkamo (Ensi ja turvakotien liitto ry),
pirjo.kotkamo@ensijaturvakotienliitto.fi, puh. 050 409 0418

Tutkijat

- KT, yliopistonlehtori Johanna Mykkänen (Jyväskylän yliopisto),
johanna.mykkanen@jyu.fi, puh. 040 831 3695

- KT, yliopistonopettaja Petteri Eerola (Tampereen yliopisto),
petteri.eerola@jyu.fi, puh. 040 805 3638

Opiskelijat: Suvi Säyrylä ja Katri Miettinen (Jyväskylän yliopisto)